

V I E N Y B Ė

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

87 M. 3 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N.Y. 11207

1973 M. BALANDŽIO (APRIL) 6 D.

Telephone:
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

Darius - Girėno bareljefas Kauno aerouoste

Naujais aerostoties rūmais pasipuošė Lietuvos aviacijos sostinė Kaunas - miestas, per kurį dar 1922 m. gegužės mėn. pilotai buvo nutiesę pirmąją oro liniją. Dar didesniems skrydžiams ruošiasi dabartiniai Lietuvos aviatoriai.

Daug skraido Lietuvos žmonės. Daug kas nuskrenda ir iš užsienio. Lietuva dabar turi reguliarias oro linijas su 45 didžiausiais Tarybų Sąjungos miestais ir kurortais. Iš Vilniaus tiesiog galima nuskristi į Varšuvą ir Prahą nepersėdant.

Lėktuvais susisiekiama su stambiausiais Lietuvos miestais, rajonais, perveža keleivius ir krovinius, lėktuvais kasmet patrešia apie milijoną hektarų pasėlių, vis labiau padeda medikams nuskristi ir suteikti greitąją pagalbą.

Iš Lietuvos aerodromų pervežama apie milijoną keliautojų per metus. Tad, didėjo ir aerouostai, praturtėja moderniais lėktuvais, technika. Lietuvos civilinės aviacijos lakūnai jau dabar ruošiasi įvaldyti oro gigantą TU-134, naujausius keleivinius sraigasparnius.

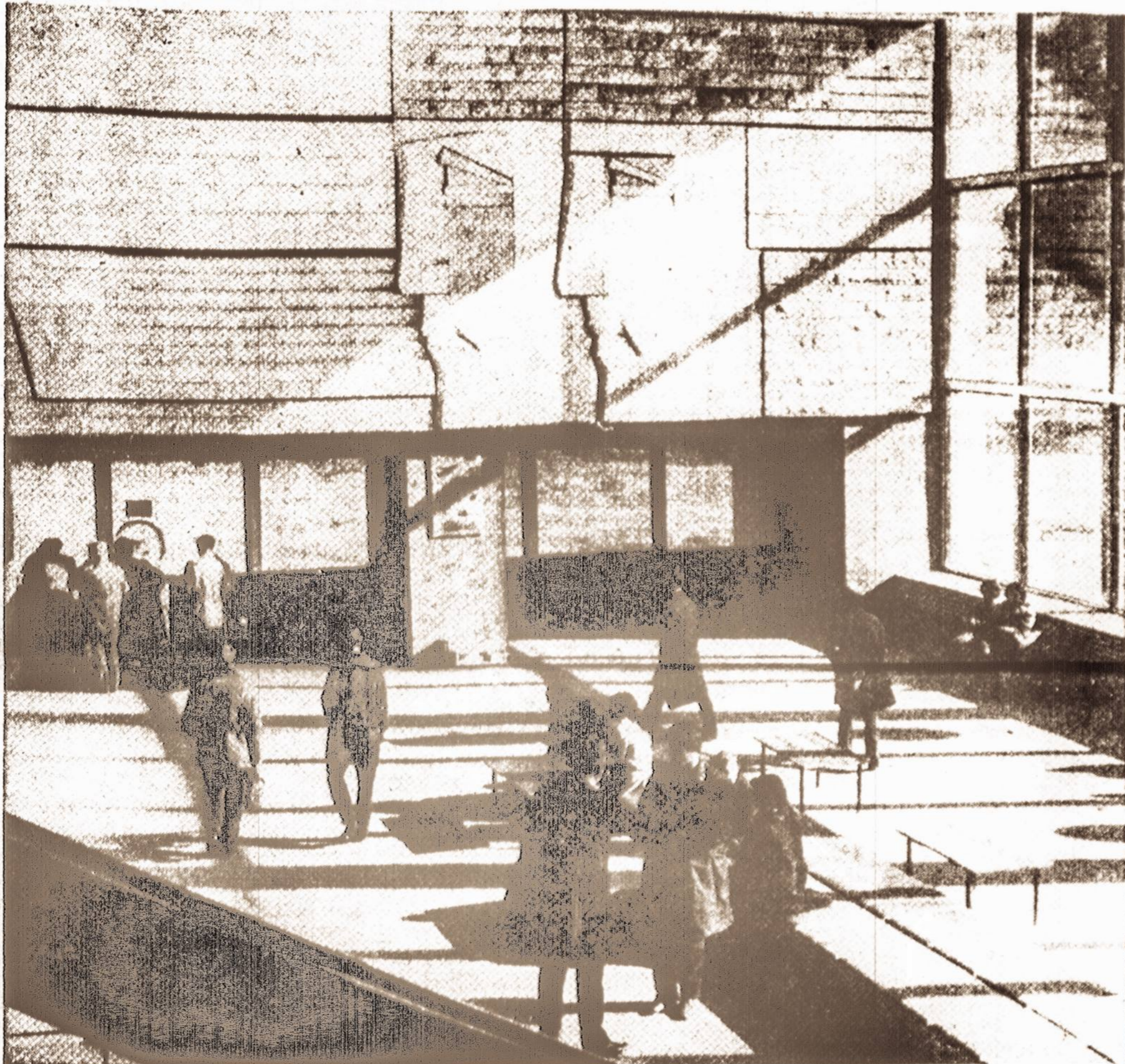
Oro keliais, kuriuos Lietuva vadina trasomis, keliauja žmonės, kroviniai, paštas. Kone kiekvienas svarbesnis Lietuvos gyvenimo įvykis susijęs su aviacija. Ar tai pasiuntiniai išskrenda į tarptautinius pasitarimus, parodas, muges, kur eksponuojami ir Lietuvos pasiekimai, ar žymūs fizikai, medikai, biologai, konstruktoriai išskuba skaityti pranešimų pasauliniuose mokslininkų kongresuose, meno kolektyvai, artistai - gastroluoti, sportininkai - dalyvauti olimpiadose ar žaidynėse.

Daugelį amžių drąsūs svajotojai trlūsė, bandė, aukojosi, kurdami galingus plieno sparnus.

Bandant pirmuosius tolimus skrydžius, neišpasakytą drąsą pasižymėjo ir amerikiečiai lietuviai - Steponas Darius ir Stasys Girėnas, vėliau Feliksas Vaitkus ir kiti. Lietuvos ilgesio pašaukti, vienį pirmųjų nedideliais lėktuvais iš New Yorko skrido į ją ir perkirto audringą Atlantą. . . 1933 metais nuskristi tokius nuotolius buvo didelis žygdarbis.

Tad naujausios aerostoties rūmus Kaune Lietuvos dailininkai ir papuošė Atlanto nugalėtojų amerikiečių lietuvių Dariaus ir Girėno bareljefais.

Kauno istoriniame muziejuje, pačiame centre, skrupulingai atstatyta Lituanica.

Taip dabar atrodo laukiamasis kambarys Kauno aerostotyje

Tautinių šokių šventės pelnas - ALB

Dr. L. Kriaučeliūnas, IV liet. tautinių šokių šventei rengti komiteto pirmininkas, kovo 10 Chicagoj paskelbė finansinę apyskaitą. Dalyvavo iš Pennsylvania JAV LB centro valdybos pirm. Vyt. Volertas ir kultūrinių reikalų atstovas A. Vaškevičius.

Nušvietė komiteto sunkumus, padėkojo valdybai už pasitikėjimą, komisijoms už darbą ir spaudai ir radiui už šokių šventės reklamavimą. Komitetą sudarė pirm. dr. Leonas Kriaučeliūnas, meninės dalies vadovė Genovaitė Breichmanienė iš Hamilton, Ont., Kanados, vicepirm. Algis Modestas, sekr. Birutė Vindašienė, izd. Ignas Petrauskas, inform. vadovė Ritonė Raudaitienė, protokolų sekr. Aud-

ronė Pavilčiūtė, leidinio redaktorius Vytautas Radžius. Įvairius darbus dirbusių buvo 150 talkininkų.

Šventė turėjusi didelės reikšmės jaunimui - šokėjams, šokėjų vadovams ir lietuvių visuomenei. Apyskaitų ankščiau nebuvę įmanoma suvesti, nes norėta, kad būreliai pristatytų sąskaitas ir pateisinamuosius dokumentus. Būreliams sumokėta pusė kelionės išlaidų. Revizijos raportas taip pat dar negalėtas priimti.

Iš pranešimo paaiškėjo, kad pajamų gauta \$99,329.95, išlaidų \$76,855.22. Bilietai davė \$22,474.-73.

Kliūtys: komitetas patyrė, kad trūksta pinigų, trūksta mokytojų.

Pasiūlė: 1973 m. sušaukti Amerikos ir Kanados tautinių šokių mokytojų suvažiavimą, išrinkti vadovybę - ir nustatyti V-tajai šokių šventei repertuarą, 1974 m., o Pietų Amerikoje - tautinių šokių kursus. V-ąją tautinių šokių šventę ruošti 1976 m.

IV-toji tautinių šokių šventė buvo mūsų tautinio jaunimo gyvastingumo rodiklis. Ryžtas nemažėja: 1957 m. šventėje šokėjų buvo 700, apyvarta \$22,000; pernai šokėjų buvo 1,961, apyvarta siekė \$99,-000. Darbas ir rūpestis komiteto ir talkininkų skirtas Lietuvai. Tai esanti amerikiečių dovana jos likiminėje kovoje už laisvę. . .

SLA Seimas paskyrė \$500.00, (Pabaiga 3 puslapy)

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukštys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava, Joseph N. Tysliava and Jonas Valaitis. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Vaivada; Business Manager and Photo Editor: Joseph N. Tysliava; English Editor: Demie Jonaitis; Senior Editor: Vytautas Širvydas; Contributing Editors: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Amerikoje gyvenantiems Lietuviams visados verta prisiminti jos valstybės sekretoriaus John Foster Dulles 1953 metų pareiškimą:

"In refusing to recognize the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union, the Government of the United States has expressed the conviction of the American people that justice and law must govern the relations between nations, great and small".

Tais pačiais metais išleistame Kongreso Kersteno komiteto darbu leidinyje tokia išvada: "The evidence is overwhelming, and conclusive, that Estonia, Latvia, and Lithuania were forcibly occupied and illegally annexed by the USSR".

1943 m. iš Lietuvos pagrindžio (kaip sakoma) kilęs mandatas Vyriausiajam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui (VLIKui), po 30 metų, kaip Kanados N. Lietuvos redaktorius syki tarė, pasidarė "abejotinas". Viena, Lietuvoje nebėra pagrindžio. Nėra net "samizdato" (slaptos spaudos). Antra, buvusioje pagrindžio įgallotiniai priešankamie išai. žadėjo nepriklausomos Lietuvos pilietybės ir tapo svetimų valstybių piliečiais. Mandato abejotinumą pabrėžė Saudi Arabijos atstovas, Jamil Baroody, Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos posėdyje, 1971 m. gr. 6 d., svarstant Pakistano-Indijos ginkluotą kiviščą. Sakė, kad Baltijos kraštų atstovai jį kelis syk yra prašę iškelti jų tėvynių reikalą Jungtinėse Tautose, nes jame matė "Mr. Self-Determination".

Baroody pareiškė:

"Aš visados atsakydavau, kad už save kalbėti teisę teturi tik Baltijos valstybėse gyveną žmonės, o ne emigrantai, esantys už tarybinių respublikų ribų".

Toks arabo pareiškimas, aišku, labai patiko Tar. S-gos atstovui Malik, kuris tuoju pasiūlė jį suvesti su dabartinės Lietuvos atstovu V. Zenkevičium.

Baroodiška nuotaika turi savo vietą. Niekas neginčys, kad 17,000 Lietuvos, kurie, kaip vienas laikraštis Anglijoje rašė, gyvena "Prienuose" (Prilnuose) ir pasirašė Jungtinėms Tautoms petičiją, prašant apginti jiems Tarybinės konstitucijos užtikrintą tikėjimo laisvę, yra gyventojai "Tarybinės respublikos ribose". Tačiau, jų petičiją ištikio štai koks likimas pagal vienos Lietuvos žodžius rašytus Buffalo Evening News redakcijai:

"The petition for religious liberty, signed by more than 17,000 Lithuanians at great peril of their lives has been greeted with official silence by the Soviet government. The US government has remained silent. The United Nations has remained silent. The Vatican itself remained silent. The American Catholic Bishops Conference has remained silent. The universities have remained silent".

Tyli ir arabas "Mr. Self-Determination" Jamil Baroody. Todėl "už tarybinių respublikų ribų" svetur gyveną Lietuviai turi teisę kelti balsą ir paremti Lietuvoje gyvenančius. Tik tie devyni vyrai, kurie veiksniškai vieną gaidį plauna, privalėtu prisiminti atvejį Vokietijoje, kur to paties dalyko prašyti atėjo dvi Lietuvos delegacijos. Vokiečiai joms patarė sugrįžti namo, savo tarpe susitarti ir tik tada ateiti vienu Lietuvos balsu paprašyti, ko nori.

Vienybės leidėjos V. Tysliavienės pareiškimą pasiskaitęs, kiekvienas Amerikos lietuvis, laikraščiui savo 87-tuosius metus pradėdamas, privalėtų savo širdį paklausti: kas aš esu, seniausio mano tautos laikraščio akivaizdoje - draugas, talkininkas, rėmėjas, teisėjas, žudikas ar štai sau nerūpestingas praelvis?

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Girnakalis

Duodu žodį Cicero LB valdybai, nes ji išreiškė ne vien savo, bet visos šlandienės reakcijos Credo. Už tokį pasidarbavimą valdybai dėkoju. Tekstą ištsai imu iš š.m.II,19 Naujienų. Kalbos netaisau.

CICERO BENDRUOMENĖS PAREIŠKIMAS

L. B. Cicero Apylinkės Valdyba nuoširdžiai sveikina tautiniai sąmoningą ir ryžtingą Cicero Apylinkės L. Bendruomenę, linki vieningo, darnaus ir našaus darbo pagrįsto tėvynės Lietuvos ir lietuvių tautos meile ir jai ištikimybe.

Nuoširdžiai ji dėkvoja už pareiškimą jai pasitikėjimą, kuris įgalina ją ryžtingai ir vieningai vykdyti L. B. įstatų ir apylinkės narių susirinkimo pavestas svarbias, garbingas ir atsakingas pareigas. Šiame darbe ji tikisi - iš apylinkės narių veiksmingos paramos ir glaudaus bendradarbiavimo.

Naujoji Apylinkės Valdyba griežtai pasisako prieš bendradarbiavimą su Lietuvos okupanto įstaigomis bei jų patikėtiniais prieš jų meninius renginius ir spandą, o ypač prieš mūsų jaunimo - vaikų organizuotą vežimą į bet kurias komunistų stovyklas. Toks bendradarbiavimas: a) skaldo išėivijos vienybę, b) pripažįs-

ta Lietuvos okupaciją, c) nesilaiko mūsų Veiksnių nurodymų, d) pritaria mūsų tautos naikinimui, išnaudojimui, jos kultūros ir tautinių papročių griovimui, e) nuvertina mūsų savanorių, karių, partizanų, šaulių ir visų kovotojų, veikėjų kovas, darbus ir gyvybės aukas sudėtas ant tėvynės Lietuvos Laisvės aukuro.

Apylinkės Valdyba dėc visas pastangas, kad L. Bendruomenė būtų visų ir visiems tautinio atsigavavimo ir kūrybinio išsiskakymo vieta, lietuvių kultūros ugdymo veiksnys.

Ypatingą dėmesį kreipsime į lituanistines mokyklas, visomis savo išgalėmis joms padėsime ir stengsimės sudaryti palankias darbo sąlygas tiek mokytojams, tiek mokiniams.

Rūpinsimės ir teiksime visokeriopą paramą veikiančiom lietuvių organizacijom, ypač jaunimo: sporto, tautinių šokių grupėms, chorams ir t. t.

Valdyba maloniai prašo ir kviečia kiekvieną lietuvių jungtis į L. Bendruomenės eiles, nes kiekvieno mūsų pirmoji ir šventa pareiga įnešti savo tautinį įnašą, atiduoti tautinę duoklę lietuviybės išlaikymui ir pavergtos tėvynės Lietuvos išlaisvinimui. Valdyba

(Tęsiama 3 pusl.)

Vienu pagrindinių Tarybų S-gos užsienio politikos siekimų yra priversti Vakarus pripažinti, ką Stalinas didrusiems rytų Europoje pagrobė. Nors šiuo atveju viešpatauja politinė tyla, bet padėtis vistiek neturi tvirtų kojų, nes ne tik Vakarų pasaulis nepritaria, bet ir pati Rytų Europa nenori amžinai gyventi Maskvos globojama. Išsilaisvinti nori Lietuva, nori jos kaimynė Latvija ir Estija, nori Lenkija, Rumunija, Vengrija, net Kaukazo ir vidurio Azijos tautos. Gaila, kad Amerikos lietuvių istorija taip susiklostė, jog tautos laisvės šūki reikia trimituoti trimis būdais - ALTo, VLIKO ir Bendruomenės - vietoje turėti vieną.

Turėdami galvoje lietuvių atelvybės Amerikoje šimto metų istoriją, matome, kad daugeliu Amerika sutelkė auksinę progą, taip sakant, išėiti į žmones ir įgyvendinti kilniausius sapnus. Tiesa, tikrais žmonėmis išaugo ne visi. Kai kurie pasiliko užkabarituose. Senųjų atelvių kelią dabar kartoja ir trisdešimts tūkstančių naujųjų. Kai kurie prasiveržia į didelius žmones. Kai kurie pasilieka prie bruzgynų.

Istorikas V. Trumpa randa L. Šimučio parašytą ALTo istoriją gerai dokumentuotą, tik nutylinčią mūsų veiksnų pagrindinę silpnębę, būtent, nesugebėjimą realiai įvertinti nuolatos besikeičiančią politinę padėtį. Be to, ALTas, sako, Lietuvos reikalui nesikreipė į Amerikos "didžiojo biznio, didžiųjų unijų atstovus, ar intelektualų aukštuomenės pagalbos".

Priekaištas ne visai vietoje, nes ne mūsų pajėgomis prie tų didžiųjų prieiti ir kažin, ar jų poveikis būtų ką didesnio atlikęs.

Vienas intelektualų aukštuomenės, Tarybų S-gos žinovas George F. Kennan, tiksliai visiems rytų europiečiams pakliso:

"Ką gi jūs silfote sovietų imperijos vietoje?" Kitas žinovas, prof. Brzezinski, pareiškė, kad pramonėjančiai ir ekonominiai apsijungiančiai dauglatautei sovietų imperijai sunku rasti tinkamą "išsibarstymo" nepriklausomis tautinėmis valstybėlėmis modelį. Tikty Amerikos Suvienytos Valstijos, bet didrusiai iš prigimties nesugeba darniai sugyventi su veržliuoju kitų tautiniu nacionalizmu. Amerikos konstitucija apvaldė trylikos pirmųjų valstijų "kolonializmą", bet nei carai, nei bolševikai, nei, tur būt, demokratai nežino, kaip didrusių galvosūki išspręsti.

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Tęsinys iš 2 psl.

PASISAKYMAS DEL CICERO BENDRUOMENĖS PAREIŠKIMO, - GIRNAKALIS

Iš esmės šis pareiškimas neduoda ko nors nauja. Visų draugijų naujai išrinktos valdybos dėkoja už pasitikėjimą ir pasižada dirbti. Visi LB padaliniai žada ir šiek tiek remia lietuviškąsias (ne vien liuanistines) mokyklas bei organizacijas. Kiek pompastiškai skamba, būk LB apylinkė būsianti visų ir visiems tautinio atsigavimui ir kūrybinio išsiskyrimo vieta, lietuvių kultūros ugdymo veiksnys. Vargu tokių stebuklų atsitiks, nes LB paprastai verčiasi tik minėjimais ir metiniais susirinkimais.

Apylinkės valdyba net neužsimena dėl čia pat mūsų akyse vykstančių nutautimo reiškinų. Argi toki reiškiniai, kaip jaunimo nesidomėjimas lietuviškąja spauda, vis didėjantis lietuvių kalbos nykimas iš kasdieninio gyvenimo, mišrių šeimų kūrimasis, papročių nykimas, ryšių su tautos kamieniu neišlaikymas ir t. t., - argi tai neturėtų būti LB valdybų pagrindiniu rūpesčiu? Reikia remti lietuviškąsias organizacijas, bet reikia čia turėti ir programą. Nutautimo grėsmė tokia didelė, kad neužtenka Cicero valdybos "programos".

Cicero valdybos arklukas yra griežtas pasisakymas prieš bendradarbiavimą su okupantu. Pasisako prieš bendradarbiavimą. Na, o kaip su b e n d r a v i m u, kaip su ryšių palaikymu ir t. t.? Iš valdybos pareiškimo atrodo, kad visi šie terminai, plonybių neieškant, sutapatinami su bendradarbiavimu.

Šitaip išsiaiškintą bendradarbiavimą su okupantu Cicero valdyba laiko tautiniu nusikaltimu. Einant nuo 1945 metų, ši nuo tėvynės atsiribojimo istorija yra tokia: pradžioje stalininis režimas nuo Vakarų hermetiškai atsiribojimo geležine uždanga, paskui, postaliniais laikais, geležinė uždanga smarkiai apgriuvo, o dabar Cicero valdyba išreiškia vienos išėivijų grupelės pastangas geležine uždanga nuo tėvynės atsiriboti iš Vakarų pusės.

Jei išėivijai kitokių reikalų su tėvyne nebūtų, o tik kova už politinę nepriklausomybę, geležinės uždangos idėja kai kurios racijos gal ir turėtų. Lietuviai yra prityrę geležinių uždangų specialistai - turėjome su lenkais demarkacijos liniją.

Išėivijos geležinė uždanga su tėvyne yra išėivijai prazūtinga. Išėivija galėtų išlikti nenuatausi tik uždaroje bendruomenėje, getuose. Iš getų išėjusi, išėivija gali nenuatausti tik tuo atveju, jei tautinio išsilakymo siekia sąmoningai, išnaudojant visas galimybes. Jaunosios išėivijų kartos ryšiai su tėvų kraštu ir yra viena iš priemonių nenuatausti.

Cicero valdyba, labai jai dėkui, trumpai ir apylyčiai suformuluoja nuo tėvynės atsiribojimo ideologiją. Esą, ryšiai -

a. - skaldo išėivijos vienybę. Neteisybė, neskaldo. Nepolicinėje santvarkoje vienybė reiškiasi laisvais pasisakymais, galvosenos diskusijomis ir sutartinumu iškilus reikalui. Vienybę skaldo tie, kurie skleidžia įtarinėjimus ir nepasitikėjimą tais, kas nepasilieka prie 1944-ųjų metų, o stengiasi eiti su pasauline minties eiga ir drauge pasilieka prie lietuviškųjų idealų. Išėivijos vienybę skaldo tie, kur nepagrįstai įtarę priešais, suranda visuomenėje "nereikalingų" mokytojų, redaktorių, rašytojų, menininkų ir t. t. Cicero valdyba irgi eina išėivijos vienybės skaldymo keliu. Kitus kaltina tuo, kuo patys kalti.

b. - pripažįsta Lietuvos okupaciją. Čia Cicero valdyba skelbia melą. Tiek Lietuvą lankiusių menininkų bei šiaip tautiečių, tiek iš Lietuvos besilankiusių išėivijoje, tiek visoks kultūrinėmis vertybėmis keitimasis yra paremtas tuo, kad politinis Lietuvos statusas ne tik nediskutuojamas, bet dažniausiai ir neminimas.

c. - nesilaiko mūsų veiksnų nurodymų. Iš tikrųjų tų nurodymų laikytis ir negalima ir nereikia. Šiuo reikalu veiksmai mums turi Clevelando rezolucijas. Tai vienašališkas ir su ryšių problemomis visiškai nesusipažinusių žmonių diktatas. Paskelbus, pasirodė bent kelių autorių dalykinė kritika. Su kritikais niekas iš veiksnų į kalbas nesileido, į iškeltas rezolucijų silpnąsias vietas nesigilino, o dabar tą pasenusį niekalą šen ten "valdybos" ir "tarybos" iškella kaip lietuviams privalomą išmintį.

d. - pritaria mūsų tautos naikinimui ir t. t. Melas. Išėivijos ryšių su tėvyne palaikymu yra siekiama nenaikinimo, bet lietuviybės susistiprinimo ir išėivijoje ir tėvynėje. Naikinamąjį darbą atlieka geležinių uždangų statytojai.

e. - nuvertina mūsų savanorių ir t. t. darbus ir aukas tėvynei. Irgi čia tėra Cicero valdybos melas. Kiek žinoma, už ryšius su tėvyne ligi šiol ir kalbų nebuvo sumokėti tėvynei nusipelnusių žmonių aukomis ir darbais. Jei kas tokią kainą mokėtų, tai nebūtų ryšių sąjūdžio dalyvis, o parsidavėlis.

Apie ryšius su tėvyne nekalbėjo, o repatrijavo Morkus, Alseka ir kiti. Kas repatrijavo iš ryšinininkų?

"Valdyba maloniai prašo ir kviečia. . ." Visi prašo ir kviečia. Net ir pabėgusių arklį prašo ir kviečia, nors už nugaros bizūną slepia. Vai, arkly, arkly, kai tave pagaus, žada totalinės demokratijos mokytį!

Leidiny "Violations of Human Rights in Soviet occupied Lithuania, a report for 1972" JAV LB krašto valdybos planuojamas išversti į vokiečių ispanų, portugalų ir italų kalbas. Šio plano įvykdymas priklausys nuo aukų, kurios Vasario 16 proga bus pasiūstos į JAV LB krašto valdybą.

POSĖDŽIAVO VLIKO TARYBA

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Tarybos posėdis įvyko New Yorke vasario 23 d. Svarbesni darbotvarkės dalykai buvo: Valdybos informacinis pranešimas, 1972 m. Vliko apyskaita, 1973 metų Vliko sąmata ir Vliko dokumentų apsauga.

J. Valaitis, einas Vliko Valdybos pirmininko pareigas, pasiūlydė, kad jau išėjo seniai ruošta knyga - dokumentų rinkinys - "Sovietų Sąjungos - Vokietijos Agresija prieš Lietuvą". Knyga pradėta platinti.

Po to, pranešėjas sustojo prie Vliko finansų, kurie šiuo metu nesą džiuginantys. Tai įvyko dėl to, kad kai kurios organizacijos dar neįvykdžiusios savo piniginių įsipareigojimų Tautos Fondui už 1972 metus.

V. Vaitiekūnas sąmatos vykdymo tikrinimo komisijos darbu perskaitė tikrinimo aktą. Jame pasakyta, kad Vliko Valdyba 1972 metais turėjo \$51,295.22 pajamų ir \$51,153.24 išlaidų. Visos pajamos gautos iš Tautos Fondo.

Pagal skyrius visos išlaidos atrodė taip: bendriems organizacijos reikalams, kaip patalpos nuoma, paštui, telegrafui, telefonui, raštinės reikalams, atlyginimams už darbą, kelionėms ir nenumatytoms išlaidoms išleista \$8,624.30, Eltos biuleteniams (lietuvių, anglų, italų, vokiečių, prancūzų kalbomis) \$15,418.60; knygai Sovietų Sąjungos - Vokietijos Agresija prieš Lietuvą \$7,500.00 (1973 m. \$2,500), radijo valandėlėm, per kurias kasdien kalbama Lietuvai ir Sibiro lietuviams, \$10,419.39; Brazinskiu bylai vesti \$7,479.77. Tautos Fondo išlaidos - \$1,363.56. Apskaitą Taryba patvirtino.

Sąmatos sudarymo komisijos pirmininkas ir Tautos Fondo sekretorius J. Pažemėnas referavo 1973 m. Vliko Valdybos ir komisijos paruoštą sąmatą. Taryba, imdama dėmesin tai, kad nėra įplaukusios visos pereinamais metais numatytos pajamos ir dar nepaaiškėjo šiemet galimos turėti pajamos, sąmatos svarstymą atidėjo kitam posėdžiui. Pajamoms ir

Naujos knygos

Vakarų Vokietijoje išleistas "Diktierite Option" (Padikuotas pasirinkimas), apie Pabaltijį, dokumentų rinkinys. Jį redagavo Kiel universiteto prof. Dietrich A. Loeber, išleido Karl Wacholtz Verlag, Neumunster. Profesorius Loeber yra nuširdus lietuvių bičiulis, valdžiai aprašęs ištremtųjų pabaltiečių kančias ir ryžtą Sibiro priev. darbų stovyklose.

"Vagos" leidykla Vilniuje išleido mažo formato Kazio Binkio poezijos rinktinę "Lyriką" (dail. V. Žilius, 15,000 egz.). Pasirodė ir 18 a. poeto Antano Klemento eilėraščių rinktinė "Zemaitiška giesmelė" (dail. A. Augaitis, 8,000 egz.), redaguota V. Vanago. Išverstinės klasikos minėtinas L. Brogos išverstas persų poeto Omaro Chajamo eilių rinkinys "Rubajatai" (dail. B. Leonavičius, 10,000 egz.). (ELTA)

išlaidoms subalansuoti buvo išrinkta speciali komisija iš V. Vaitiekūno, B. Bieliuko, J. Pažemėno ir Vliko Valdybos vicepirmininko finansų reikalams A. Vakselio.

Valdybos vicepirmininkas J. Audėnas tarybą painformavo apie beveik 30 metų Vliko veiklos archyvo padėtį. Vliko archyvinė medžiaga esanti gana plačiai išskleidusi net keliose valstybėse ir vietose. Archyvo dalis esanti Vasario 16 gimnazijoje, Eltos draugijos žinioje Muenchene, Lietuvių Archyve Chicagoje, Balfe, prel. Juro Alkos archyve Putname, Vliko pirmininko dr. J. K. Valiūno namuose, Madrido radijo 1955-1965 metų transliacijų archyve Ispanijoje ir Vliko raštinėje.

Vliko valdyba dėjusi daug pastangų visą dokumentinę ir archyvinę medžiagą sugabenti į vieną vietą, bet negauna niekur tinkamos patalpos. Buvo prašyti tėvai jėzuitai Chicagoje naujuose pastatuose duoti 100 kv. metrų uždara patalpą Vliko archyvu. Kol kas klausimas nepaaiškėjo.

Taryba, išdiskutavusi šį klausimą, paprašė V. Vaitiekūną paruošti taisyklių projektą, pagal kurias ateityje reikės atskirti archyvu tinkamą ir sunaikintą medžiagą.

Posėdžiui pirmininkavo Vytautas Banelis, Ūkininkų partijos atstovas, sekretoriavo dr. Bronius Nemickas, Tautinio Sąjūdžio atstovas.

Tautinių sokių ...

(Pabaiga iš 1 puslapio)

vėliau, SLA Seimo rengėjai Miami lietuvių klube įvykusio delegatams banketo pelną - \$300.00 taip pat paskyrė Tautinių Sokių šventės ir Jaunimo Kongreso rengėjams. SLA Kuopų ir atskirų narių aukų, iš visos Amerikos ir Kanados pasiūsta prieš ir po tų didžiųjų jaunimo renginių tūkstančiai.

Džiugu, kad tūkstantienėmis sumomis skiriamosios aukos pagelbsti patriotiniams jaunimo renginiams būti sėkmingiems. Tai lietuvius sustiprina.

LB cv pirm. inž. Vyt. Volertas dr. L. Kriaučeliūnui ir komitetui už darbą padėkojo; priminė, kad šokių šventės rezultatai buvo geresni, negu tikėtasi. Šventė parodė kad esame pajėgi, susiklausanti, entuziastinga ir veikli tauta, į Amerikos gyvenimą įnešanti kultūrinį impulsą. Dėl mūsų kultūrinio įnašo lietuvius vertiną ir kitataučiai.

Šventė pasisekė, komiteto darbai įvertinti. Tad komitetą reikėjo paprašyti pareigose pasilikti, darbą tęsti, nes jis jau ir planus 1976 m. šventei paruošęs. Kodėl šventės pelno nepalikto komiteto žinioje, jį naudoti mokytojams paruošti ir planus sėkmingai ir toliau vykdyti, nesuprantama.

Komitetą gali pakeisti, papildyti.

Izd. Ign. Petrauskas, išaiškines pajamas ir išlaidas, L. B. pirminkui V. Volertui įteikė \$22,474.-73 sumoje čekį.

Kiek mus paliečia besikeičiantis pasaulis?

Trim savaitėm pertraukti Europos Saugumo konferencijos paruošiamieji darbai. Norėta darbus baigti prieš Velykas, bet toks didelis nuomonių skirtumas, kad baigti nepavyko.

Paskutiniajame posėdy Tarybų S-gos atstovas Valerian Zorin pasakė griežtą kalbą, kaltindamas vakariečius "stoka geros valios" ir "tūpčiojimu", vietoj padaryti pažangą. Pabrėžė, kad nereikėtų grįžti prie tų pačių klausimų. Tokiu Tar. S-gos atstovo tonu vakariečiai nustebo. Jie sako, kad kaip tik padaryta nemaža pažangos.

Paruošiamieji darbai truks visą gegužės mėnesį. Ministrų tikroji konferencija prasidės ne anksčiau birželio gale. Konferencijoje dalyvaus 34 Europos ir Šiaurės Amerikos valstybės.

- Naujoji Australijos valdžia nutarė toli siekiančius patvarkymus: panaikino imigrantams rasinius suvaržymus.

Anksčiau Australija neišleisdavo negrų nei geltonosios rasės žmonių. Jie galėdavo įvažiuoti tik labai retais atvejais.

Imigracijos ministras Jaime Grassby paskelbė, kad rasinė politika keičiama. Pirmiausia bus įleidžiami tokie imigrantai, kurie Australijoje turi giminių, sponzorų arba Australijai reikalingi specialistai.

Savo imigrantus Australija pradėjo rūšiuoti 1901 m., kai pradėjo važiuoti tūkstančiai kinų į Australijos aukso kasyklas.

Vienas iš trijų australų yra imigrantas, imigranto vaikas ar anūkas. Šiuo metu įleisdinėjo spalvotųjų apie po 4,000 per metus. Ministras, pareiškė, kad ir toliau Australija nepriims "darbo jėgos" - žmonių be jokių specialybių.

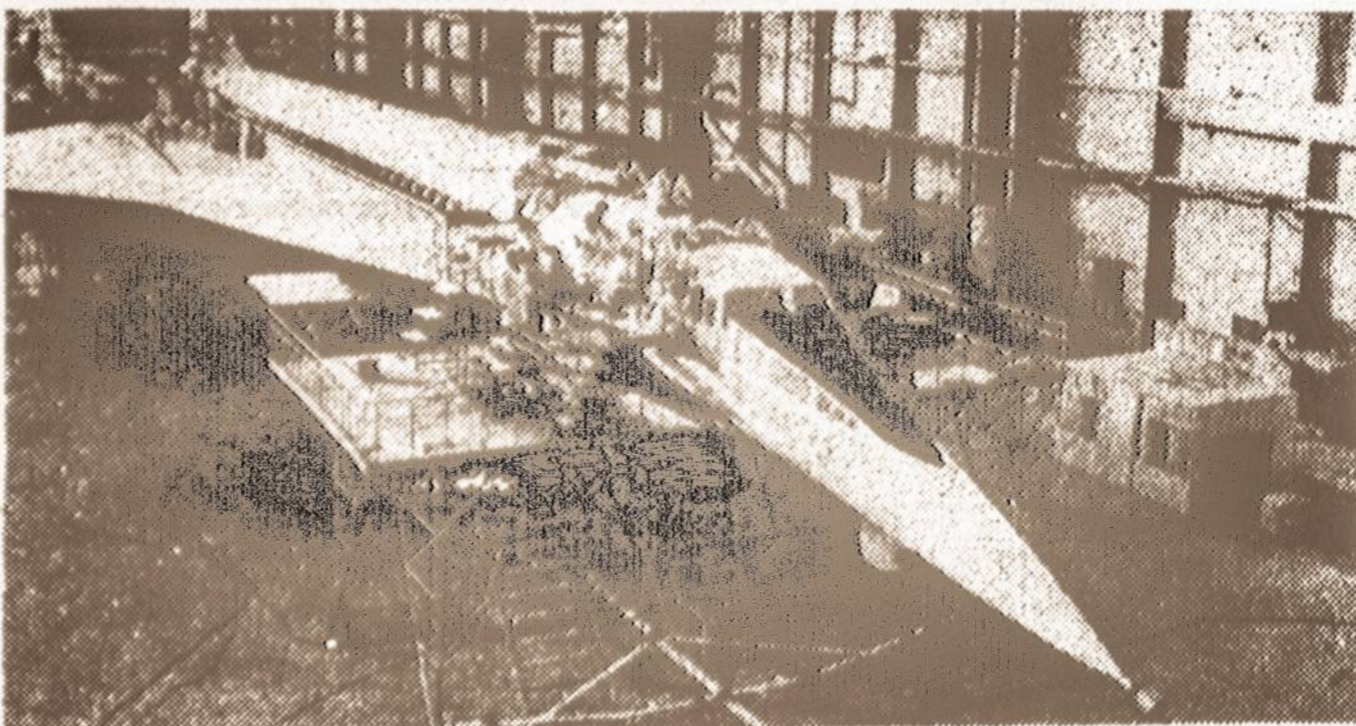
- Maskvos vyriausybė laikinai atšaukė mokesčius iš emigruojančių žydų. Nemaža žydų gavo išvažiavimo vizas. Tarybų S-gos įstaigos Maskvoje, Tibilisi ir Rygoje jas davė jau nemokamai. Prie to prisidėjo Vakarų pasaulio protestai. Kai Maskvoje lankėsi izdo sekretorius Shultz, jis turėjo Nixono įgaliojimus kalbėti ir tuo reikalu. Kai kurie kongresmanai žadėjo nebalsuoti už prekybinės sutarties su Maskva patvirtinimą, jei nebus atšaukti mokesčiai. Tokių žydų aną dieną atvyko 20 į New Yorką.

- Senatas 68:23 balsais priėmė įstatymo projektą, kuriuo privatūs asmenys galės pirkti ir laikyti auksą.

Roosevelto laikais prieš 40 metų, išleistas įstatymas, draudžias laikyti auksą. Amerika buvo bene vienintelė demokratinė šalis, kuri tai draudė.

Įstatymo autoriai sako, kad panaikinus draudimą, gali pradėti didėti aukso atsargos, jos plauks iš užsienio. Izdo departamentas, tačiau, žada priešintis tokiam įstatymui. Dabar turės tarti žodį Atstovų Rūmai.

ANT KONVEJERIO - TU-144, TARYBŲ S-GOS LĒKTUVAS

Voronežo aviacijos gamykla. Ant konvejerio - TU-144

Tar. S-gos aviacijos pramonė pradėjo serijinę greitesnių už garsą keleivinių lėktuvų TU-144 gamybą.

Naujas oro laivyno flagmanas greitai pasirodys tolimų maršrutų linijose. Skrisdamas stratosferoje, 20 kilometrų aukštyje, jis išvystys net 2500 kilometrų greitį per valandą.

Ruošiantis jo gamybai, naujas, sudėtingas problemas teko išspręsti metalurgams, staklių gamintojams, elektronininkams, technologams. Konstruktoriai suprojektavo labai tikslias stakles su programiniu valdymu apdoroti pirmą kartą gautiems specialioms kietiesiems lydiniams. Buvo sukurti iš principo nauji mazgų agregatų surinkimo metodai, apsaugantys nuo galimų klaidų. Kruopštus kiekvieno mazgo ir agregato patikrinimas tiksliais prietaisais garantuoja visų lėktuvo sistemų patikimumą.

- Tass korespondentas J. Berse-nev paskelbė, kaip nepriklausoma Suomija naudinga Tar. Sąjungai. Esą, Kolas pusiasalyje suomių Tar. S-gai pastatė tris dideles hidroelektrines, Talline 22 aukštų viešbutį, Suomiskais įrengimais, gautais 1960-1970 metais, Tarybų Sąjungoje kasmet gaminama 2,5 milijono tonų celulozės ir daug kitos produkcijos.

Nuo 1951 metų Suomija, pagal Tarybų Sąjungos užsakymus pastatė daugiau 1100 įvairių laivų, jų tarpe ledlaužių, laivų miško medžiagoms, tanklaivų ir kitų.

Tarybiniai jūrininkai gerai atsiliepią apie Suomijoje pastatytus galingus ledlaužius. Laivynui pastatyti aštuoni milžiniški ledlaužiai: "Maskva", "Vladivostok", "Leningrad". Jie tolimųjų Rytų jūros laivininkystėje.

Ziemos navigacijos laikotarpiu jie padėjo laivams praplaukti iš Ochotsko jūros į Nagajevu uostą. Murmansko laivininkystėje einą savo nelengvą tarnybą ledlaužiai "Kijev" ir "Murmansk", kurie lydėję transportus su krovinių Norilsko kombinatui ir su jo produkcija. Daugelyje tarptautinių linijų sėkmingai dirba Suomijoje pastatyti laivai miško medžiagoms pervežti. Jie pasižymi geromis navigacinėmis savybėmis, patogūs eksploatuoti.

Suomija taip pat labai aktyviai padedanti rusams išplėsti celulozės bei popieriaus fabrikus Svetogorske, Leningrado srityje. Suomių statybininkai Piacziorske stato didžiulę miško medžiagoms apdirbti įmonę. Vyksta derybos, kad suomių įruošų geležies rūdai kasti įmonę Kostomukšoje.

- Tar. S-gos premjeras Alexei Kosygin ir Svedijos premjeras Olaf Palme pasirašė laivininkystės ir kultūrinę sutartį 1973-1974 metams.

Tariasi tarybinių dujų Svedijai, tiekimą. Jeigu bus susitarta, abi šalys skersai Baltijos jūrą ties dujotiekis tarybinėms dujoms siųsti į Svediją.

Tarybų Sąjunga pasiryžusi Svedijai užtikrinti degamųjų dujų laivymą.

Tokią pat sutartį ruošiasi pasirašyti ir su Suomija.

- JAV 6 Valstybės departamento valdininkai ties Hong Kongu peržengė Kinijos sieną ir nuvyko į Pekiną. Jų tarpe yra Alfred Jenkins, ambasadoriaus David K. Bruce pavaduotojas.

Delegacija turi paruošti ir sutvarkyti, kad Amerikos ryšių įstaiga nuo gegužės 1 galėtų pradėti veikti. Bruce nuvyks po poros savaitėlių.

Jenkins pirmą kartą į Kiniją vyko 1946 ir trejus metus buvo diplomatinio atstovu Pekine ir Tientsine, kol komunistų daliniai užėmė visą Kiniją.

Jis tikisi, kad sulauks ir pilnų diplomatinį santykių su Kinija.

Dabartinė ryšių įstaiga nebus ambasada, nes Kinija nepalaiko diplomatinį santykių su jokia šalimi, kuri pripažįsta nepriklausomą ir palaiko ryšius su Taiwanu.

Amerikos įstaigoj Pekine bus ne daugiau kaip 30 žmonių.

- Vakarų Vokietijos parlamento užsienio reikalams komitetas nutarė, kad Vakarų Vokietija stotų į Jungtines Tautas.

Maisto kainos Amerikoje tebekyla. Bet palyginus su žmonių atlyginimais, mes amerikiečiai ilgą laiką maistui išleisdavome 16% savo pragyvenimo išlaidų. Dabar nuošimtis pakilo iki 18.

Kitose šalyse paprastai darbininkai išleidžia didesnę pajamų nuošimtį maistui. Pav., Kanadoje - 19%, Australijoje - 21%, Danijoje - 22%, D. Britanijoje - 24%, Izraelyje - 26%, Prancūzijoje - 28%, Vakarų Vokietijoje - 32%, Japonijoje - 35%, Italijoje - 37%, Lenkijoje - 48%, Tarybų Sąjungoje - 58%, Ganoje 60%.

Kainas tyrinėjančių apskaičiavimu Tarybų atėlytų maisto kainos būsiandos dar didesnės.

Pasaulyje daugėja žmonių, ir maisto poreikavimas auga.

Amerikoje maisto pigumas buvęs nenatūraliai pigus, nes buvo reguliuojamas ne paklausa ir pasiūlos pagrindu, o buvo valdžios subsidijuojamas nuo pat prezidento D. Roosevelto laikų. Tada vyriausybė pradėjo žemės ūkio programas. Jose maisto gamintojai gaudavo valdžios pinigų, kad nesėty laukų, neaugintų gyvulių. Daug lietuvių tuo taip pat pasinaudavo.

Amerikos maisto pigumu pasinaudojo ne tik patys amerikiečiai, bet ir perkančios iš Amerikos maisto produktus šalys, kaip Japonija ar D. Britanija.

Vienos Britų maisto įmonės direktorius, patyręs kad Britų vyriausybė nutarė įsijungti į Europos Rinką, pareiškė, kad "jau pigaus maisto gavyne pasibaigė". Primintina, kad ir Britanija savo ūkininkus subsidijuoja.

Maisto kainom pasaulyje įtakos turi ir Tarybų Sąjungos nutarimas padidinti maisto porcijas savo piliečiams. Tar. S-gos užsimojimas iki 1980 metų padidinti net 25% galvijų ir vištų sunaudojimą. Tai atsilieps ir į javų kainas.

Vienam vištienos svarui pagaminti reikia pustrečio svaro grūdų. Jautienos davinui pagaminti reikia aštuonių vienėtų pašaro.

Norint kiekvienam kiniečiui duoti po vieną svarą daugiau vištienos per metus, reikėtų turėti 900,000 tonų daugiau pašarinių grūdų. Tar. Sąjungai ir Rytų Europai, norint padidinti mėsos kiekį, reikės 75 ml. tonų daugiau grūdų per metus.

Jei Tar. S-gai pavyks įvykdyti mėsai priauginti planą, ir tai jų vartotojai gaus 40% mažiau mėsos negu Amerikai. Geriausiai atveju Tar. S-ga tegalės priauginti pusę gyvulių ūkiui reikalingo pašaro.

Tarybų Sąjungos pirmasis laivas su Tarybų Sąjungos valstybine vėliava įplaukė į JAV Didžiuosius ežerus. Krovininis laivas "Zakarpatis" įplaukė į Minnesota valstijos Duluth uostą, esantį Aukštutinio ežero krante.

Didžiųjų ežerų laivybos valdybos pranešimu, per artimiausius du mėnesius dar apie 50 Tarybų Sąjungos laivų atplukdys krovinių į uostą ir Wisconsin valstijos Superior uostą.

CHICAGOJE MIRĖ

DR. STEPONAS

BIEŽIS,

SLA DAKTARAS

KVOTEJAS,

SULAUKĖS 84 M.

Balandžio 6 d. 12 v. Chicagoje mirė Dr. Steponas Biežis, M. D., F. A. C. S., sulaukęs gražių 84 metų amžiaus. Buvo gimęs 1889 m. kovo 18 d. Bliūdžių kaime, Panevėžio apskrity. Amerikoje išgyveno 55 metus.

Dideliame nuliūdime liko žmona - Ona Rudauskaitė, duktė Yolanda (anksčiau yra miręs sūnus Stephen U. S. Air Force); švogerką Emily ir jos vyras John F. Eudeikis, švogeri Leo ir jo žmona Marija Rudy; švogerką Josephine Ruddy, daug draugų, pažįstamų, ypač visuomeninėje veikloje.

Lietuvoje buvo baigęs 4 kl. Panevėžio gimnaziją. Amerikoje baigė Valparaiso universitetą 1912 m., gaudamas B. S. laipsnį ir 1914 m. Chicagoje Medicinos ir Chirurgijos kolegiją, gaudamas M. D. laipsnį.

Dar jaunas studentaudamas jau buvo visuomenininkas. Universitete redagavo lietuvių studentų laikraštėlį Jaunimo Sapnai, kuris nuo 1912 m. spalio mėn. pradėtas leisti Laisvosios Minties priedu.

Nuo 1953 m. buvo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje daktaru kvotėju; vienas Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos steigėjų, NeoLitua ir Panevėžiečių draugijos Garbės Narys; Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos narys; Skautams Remti draugijos, Amerikos Lietuvių Republikonų sąjungos, Šv. Kryžiaus Ligoninės Daktarų Štabo, Lietuvių Vaizbos Buto, Dariaus ir Girėno Amerikos Veteranų Vieneto No. 271 ir daug kitų draugijų ir organizacijų narys.

Buvo pašarvotas Marquette Funeral Home. Palaidotas baldžio 10 dieną Liet. Šv. Kazimiero kapinėse.

Laidotuvėse SLA organizacijai atstovavo SLA prezidentas Povilas P. Dargis, kuris tą progą pasakė ir atsisveikinimo kalbą.

Parašė ir 1953 m. išleido knygą: Būkite sveiki, kuria ir šiandien daug lietuvių naudojasi sveikatai saugoti.

Buvo veiklus amerikiečių ir lietuvių gyvenime iki pat mirties. 1919 jis organizavo ir vadovavo Lietuvos gelbėjimo draugijai; kelis kartus pirmininkavo Amerikos Lietuvių gydytojų draugijai; pirmininkavo Chicagos ALT skyriui; aktyviai veikė Tautinėje sąjungoje; "Margučio" radijo programoj vedė sveikatos skyrių; bendradarbiavo periodinėj spaudoj. Visą laiką dirbo Švento Kryžiaus ligoninėj ir buvo chirurginio skyriaus vedėju.

Su dr. S. Biežio mirtimi lietuvių visuomenė neteko tauraus ir veiklaus tautiečio.

Dėl lietuvių sodybų išlaikymo

Laikas nuo laiko spaudoje vis iškyla lietuvių sodybų išlaikymas Amerikoje.

Štai Jonas Jasaitis Naujienose kelia klausimą:

KAS DEDASI SU MŪSŲ GYVENVIETĖMIS AMERIKOJE?

Dalį lietuvių kolonijų esame praradę natūraliu būdu. Lietuviai jas paliko, arba ir pastoviai gyvendami jose prarado savo tautinį veidą. Tokių vietovių daugiausia rasime rytinėse JAV valstijose, kur anksčiau lietuvių buvo apščiail gyventa. Dabar tik vienas kitas vardas beliko.

Kitur, lietuviai iš savo gyvenviečių išstumiami, jas turi palikti įvairių aplinkybių spaudžiami. Tokių gyvenviečių daug beveik kiekviename didmiestyje. Gyvenvietėje išsilaikymo klausimas kyla kartu su klausimu, ar atsispirsime stūmimui?

ATSISPYRIMAS SPAUDIMUI

Gyvenvietėje santalka užtikrina sąlygas tautinei veiklai palengvina tautinei gyvybei. Santalkoje gyvenant nutautimo pavojus mažesnis nei gyvenant išsisklaidžius. Išsisklaidymo pavojus šiuo metu yra itin didelis. Tai vyksta dėl įvairių priežasčių, bet ypatingai dėl išryškėjusių dviejų: ieškoma patogesnių ir geresnių gyvenimo sąlygų už lietuviškos gyvenvietės ribų ir pasiduodant kitų spaudimui, verčiančiam gyvenvietes palikti.

Tautinei gyvybei išsilaikyti gyvenvietė yra labai svarbus veiksnys. Tautinę gyvybę išlaikyti Santalkoje daug lengviau nei išsisklaidžius. Todėl laisva valia neturėtume lietuviškos santalkos gyven-

vietes palikti, bet esamas dar stiprinti. Taip pat gyvenviečių išlaikymas, ar naujų sudarymas jau tampa ne vien tos vietovės, bet visų lietuvių reikalu ir turėtų būti svarstomas visoje lietuvių visuomenėje.

Rašydamas ta tema Jonas Jasaitis, kaip pavyzdį duoda Chicagos lietuvių koloniją. Jis rašo:

"Chicagoje prieš kelis metus praradome gražią lietuvių gyvenvietę Roselande, nes nebuvo atsispirta spaudimui. Mūsų Roselandą, nes tai yra ryškus pavyzdys. Nauja lietuviško stiliaus parapijos bažnyčia nebeturi lankytojų.

Veikusi šeštadieninė mokykla turėjo užsidaryti, nes lietuviai iš tos apylinkės išsikėlė. Garvėse

pasikeitė veidai.

Ziūrint į Roselandą, kyla klausimas, kaip ilgai išsilaikys Marquette Parko gyvenvietė? Kiek ši gyvenvietė svarbi lietuviškumui, sunku apskaičiuoti. Tik neabejodami galime teigti, kad jos svarba labai didelė. Be to, tai bene vienintelė tokia lietuvių gyvenvietė visose JAV-bėse.

Tamsūs debesys iš rytų pusės Marquette Parko gyvenvietę labai spaudžia. Todėl spaudimui atsispyrimo klausimas labai svarbus. Pirmiausia jį spręsti turime Marquetteparkiečiai.

Spaudimą stabdyti reikia pradėti ne nuo 69 ir Western gatvių, bet nuo 63 ir Damen (iki Damen jau beveik viskas užimta) ir 67 ir Ashland. Spaudimui atsispirti reikia laikytis bendradarbiavimo su kitomis organizacijomis, nes vieni lietuviai yra persilpnę spaudimą atlaikyti, bet lietuviai gali būti

atlaikymo pradininkais ir pavyzdžiu.

Gyvenviečių išlaikymas ar naujų kūrimas yra ne vien, nors ir gražiai veikiančių, namų savininkų draugijų reikalas, bet yra visų lietuvių reikalas. Todėl nepasiduodami panikai, organizuotai stenkimės lietuviškas gyvenvietes išlaikyti.

Gyvenviečių išlaikymo ir naujų sudarymo klausimas keliamas todėl, kad jis taptų gyvu mūsų visuomenėje. Santalkos gyvenvietėse reikšmė tautinės gyvybės išlaikymui yra labai svarbi".

Zigmas Umbražiūnas grįžo iš ilgos ir nuotykingos kelionės po Pietų Ameriką. Aplankė daug istorinių, kultūrinių ir gamtos grožio vietų. Matė karnavalą Rio de Janeiro, lankėsi Amazonės ir Rio Negro džiunglėse.

Rima Skorubskaitė praveda "laužą" paukštyčių sueigoje. Pasirodo Cicerio skautukės. E. SULAIČIO nuotr.

LIONĖ JODYTĖ VILNIAUS SCENOJE

Lietuvoje lankėsi New Yorko gyventoja plačiai žinoma Lionė Jodytė-Mathews.

Ją šilta giminėje priėmė. Štai, ką apie jos vizitą parašė Gimtasis Kraštas:

Ši kartą įprastos filharmonijos afišos skelbė ne visai įprastą koncertą; rečitalį tėviškėje surengė Lionė Jodytė, žinoma JAV dainininkė. Vakaras susilaukė didelio publikos dėmesio, paliko gerus įspūdžius ir klausytojams, ir viešniui, po daugelio metų aplankiusiai gimtąjį kraštą.

... Lionė Jodytė - žemdirbio nuo Utenos dukra. Prieš pat ant-rąjį pasaulinį karą ji, dar paauglė, išvyko į Kanadą, pas brolių. Vėliau ją įdukrino Jungtinėse Amerikos Valstijose gyvenęs tėvo brolis, kuris leido mokytis muzikos.

L. Juodytė buvo nuolatinė Lietuvos vakarų dalyvė. Greitai "išaugo" saviveiklinius koncertus. Įžymūs pedagogai vedė ją į profesionaliojo meno aukštumas. Pirmieji šlovės žingsniai buvo lietuviški. Tai plačiai pasklidusi plokštelė "Dainos iš Lietuvos", kurios vien Chicagoje buvo išpirkta apie 90,000 egzempliorių. Pirmasis rečitalis - taip pat su lietuvių muzikos kūriniais - įvyko Bostone. Antrasis - stambiausioje New Yorko koncertinėje salėje Town Hall. Muzikos kritika labai palankiai sutiko solistę, pabrėždama jos muzikalumą, balso grožį ir puikią interpretaciją. Po kurio laiko ji buvo pakviesta dainuoti į Metropoliten operą. Tačiau sutrukdė mažosios dukrelės Janinos liga. Teko apsiriboti vien koncertais.

Su jais L. Jodytė apvažinėjo visą Ameriką. Netrukus prie jos šlovės prisidėjo ir mažosios dukters Janinos Mathews (pagal tėvelį) pasirodymai visuomenėje. Ketverių metų ji jau dainavo tik ką išrinktam senatoriui Robertui Kennedžiui, septynerių - atliko pagrindinį vaidmenį dideliame spektaklyje, tapo publikos numylėtine koncertuose, televizijos laidose ir kino filmuose (apie tai jau rašėme "Gimtajame krašte").

Jos pradėjo koncertuoti kartu. Keletą metų dirbo vadina-mame

"Teatre ant vandens". Pastaruosius trejus metus - garsioje programoje "Muzikos garsai". Neseniai su šia programa jos sėkmingai gastrolavo Švedijoje.

Į Tarybų Lietuvą Lionė Jodytė su dukra atvyko pirmą kartą. Norėjo švenčių proga pasisvečiuoti pas gausius giminaičius. Poporos repeticijų su bičiuliu Gyčiu Trinkūnu įvyko malonus ir jaudinantis susitikimas su Vilniaus visuomenė. Jo metu viešnia padainavo plačią klasikinės muzikos programą - G. F. Hendelio, L. van Bethoveno, F. Šuberto, K. Debiusio, K. Sen-Sanso, P. Čaikovskio, D. Giujono, R. Hagemano, V. Gliuko ir kitų kompozitorių kūrinius, atliko keturias JAV lietuvių S. Čerienės dainas, B. Dvariono "Šilagėlę" ir kt.

Nebuvo užmiršta ir mažoji "žvaigždė" Janina Mathews. Ją pirmiausia pakvietė paviešėti Lietuvos televizija, paskui - "Ąžu-

liuko" choras, o gausus jaunų giminaičių būrys stengėsi, kad ji nenuobodžiautų.

Išvažiudamos abi viešnios žada dar ne kartą aplankyti Lietuvą.

NIJOLĖ LOGMINIENĖ

Salomėja Narkėliūnaitė, kuri sausio mėn. lankėsi Lietuvoje, sugrįžusi pasakojo, kad Lionės koncertu Vilniuje buvo labai didelis susidomėjimas.

Labai daug publikos grįžo nuo salės durų, nes nebuvo bilietų. Koncertas vyko mažojoje Filharmonijos salėje, kurioje telpa per 300 žmonių, bet į Lionės koncertą tiek prisirinko, kad stovėjo pasieniuose, o kai kurie asmenys iš muzikos pasaulio sėdėjo net scenoje.

Lietuvos publika, kurios tarpe buvo daug Lionės pažįstamų, ją sutiko itin karštai gal ne tiek dėl jos dainavimo, (nors ir dainavo ji be priekaištų), kiek dėl to, jog ji buvo pirmoji lietuvių dainininkė iš Amerikos viešame koncerte. Taigi, kai žmonės plojo ar nešė gėles Lionei, atrodė, kad tai buvo ovacijų ir meilė ne tik jai, bet ir tiems Amerikos lietuviams, kurie siekia ir mezga ryšius su gimtuoju kraštu.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Viršuje: Lionė Jodytė Vilniaus scenoje. Akompanuoja Gytis Trinkūnas. Apačioje - dalis publikos Lionės koncerte. Žmonės kalbėjo, kad Vilnius būtų pripildęs didžiąją Filharmonijos salę, jei tik ten būtų rengę.

Kultūrinis gyvenimas Lietuvoje

HAYDNO "METŲ LAIKAI"

LTSR Respublikinių mokytojų namų pavyzdinis berniukų choras "Ąžuoliukas" (vadovas LTSR nusipelnęs artistas H. Perelšteinas), kartu su Valstybinės filharmonijos simfoniniu orkestru bei solistais vasario 8 d. beveik po metų pertraukos vėl atliko šią J. Haydno oratoriją. Vaikai dainavo originalo kalba, patraukė kokybiška dikcija, švaria intonacija. Choras gerai suprato savo vaidmenį oratorijoje.

Hanos partiją įtikinamai atliko M. Glėnkos konkurso laureatė G. Kaukaitė. Ryškia dikcija, išlygintu vokalu pasižymėjo P. Kasperavičius.

Kiekviena J. Haidno partitūra yra kietas riešutas orkestrui. Orkestras apskritai gražiai akompanavo solistams bei chorui, subtiliai skambėjo piano vietos.

Haydno oratoriją "Metų laikai" dirigavo LTSR nusipelnęs artistas J. Aleksa.

"Metų laikų" atlikimas paliko didžiulį įspūdį, - tai patvirtino ir ilgai trukusios ovacijos.

VARGONUOJA K. KAVECKAS

Paveikslų galerijoje vasario 11 d. prof. Konradas Kaveckas surengė vieną sėkmingiausių pastaraisiais metais savo koncertų. Programą sudarė prancūzų kompozitorių, pradedant XVII a. baigiant mūsų amžininkų kūriniai. K. Kaveckas, jaunystėje pats studijavęs vargonų meną Paryžiuje, gerai pažįsta prancūzų vargonų literatūrą bei jos atlikimo tradicijas.

Prof. K. Kavecko koncerte dalyvavo ir Lietuvos nusipelnusių artistė M. Aleškevičiūtė, padalinavusi tris dainas.

Vilniuje, Kompozitorių namuose, perklausyti nauji kūriniai - G. Kuprevičiaus "Zaidimai" dviem fortepilonams, V. Švedo Concertino dviem fortepilonams ir arfa,

A. Račiūno Penkios lietuvių liaudies dainos balsui ir kanklių trio, O. Balakausko Trys kaprizai fortepilonui.

Jugoslavijoje, Novi sade, surengtoje tarptautinėje fotografijos parodoje kaimo tematika svarbiausias "Aukso akies" prizas atiteko kauniečiui fotografui A. Macijauskui. Parodoje buvo eksponuojama apie 200 fotodarbių iš keturiasdešimties valstybių.

Druskininkuose baigta statyti didžiausios ir moderniausios "Nemuno" sanatorijos antroji dalis ir 800 vietų koncertų salė.

Vilniaus operos-baletų teatras pastatė lenko kompozitoriaus Monuškos operą "Halką". Ji Vilniuje pirmą kartą buvo atlikta 1948 m. Svarbiausiose vaidmenyse: Kuodis (Jontekas) ir Apanavičiūtė (Halka).

Rašytojo Juozo Grušo apsakymas "Keltas į nieką" buvo paskelbtas latvių spaudoje. Į latvių kalbą jį išvertė R. Bertulis.

VIENYBĖ, 1973 m. balandžio 6 d.

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DIENOS

Australijos lietuvių meninės, kultūrinės, jaunimo ir sportinės jėgos suskrido į Sydney septintąją kartą minėti Lietuvų Dienas.

Pirmą dieną buvo lietuvių dailininkų meno parodos atidarymas Wollanra meno galerijoje. Dalyvavo mūsų žinomieji dailininkai: V. Meškėnas, N. Meškėnaitė, V. Kaballienė, E. Kubbos, J. Janavičienė, tada dar gyvas V. Ratas, A. Vingis, I. Pociuvienė, L. Žygas, L. Urbonas ir H. Salkauskas. Čia buvo ir jaunųjų dailininkų paroda.

Parodos organizatorė dr. G. Kazokienė tarė žodį, jo atidaryti pakviestas prof. A. Smith. Dalyvavo daug žmonių, galerija visų nesutalpino.

Vakare buvo jaunimo vakaras, jį surengė sporto šventės rengėjai Sydney Sporto Klubas "Kovas".

Kitą dieną didžiąjame Sydney Krepšinio Stadione įvyko Lietuvų Dienų atidarymas. Palydint tautinių šokių akordeonų muzikai, į aikštę įžygiavo Adelaid "Vyties", Bankstown "Neries", Canberra "Vilko", Geelong "Vyties", Hobart "Perkūno", Melbourn "Varpo" ir Sydney "Kovo" sportininkai, su vėliavomis. Sekė tautinių šokių grupės: Sydney "Suktinis", Hobart "Venta", Melbourn "Gintaras", Adelaid "Žilvinas" ir Perth "Satrija". Salės kraštuose ir viduryje sustojo 350 sportininkų, ir 150 tautinių šokių šokėjų įvairiaspalviuose tautiniuose drabužiuose.

Pasveikino Sydney "Kovo" pirmininkas V. Daudaras, pakviestas sporto šventę atidaryti buv. Australijos Lietuvų Fizinio Auklėjimo ir Sporto valdybos pirmininką J. Tamošiūną. Lietuvų Dienų rengimo komiteto pirmininkas dr. B. Vingilis pakvietė Lietuvų Dienas atidaryti Australijos Lietuvų Bendruomenės Krašto valdybos pirmininką V. Neverauską. Jungtinės tautinių šokių grupės pašoka du šokius ir vėliau

Sydney miesto tautinių šokių grupė

vyksta vyrų ir moterų krepšinio rungtynės.

Vakare - jaunimo talentų vakaras, vadovė Daiva Labutytė-Bieri.

Vėliau, vyko Australijos lietuvių 23-ji sporto šventė, rungtyniaujant vyrų ir moterų krepšinyje, tiklinyje, lauko ir stalo tenise, squash, golfe ir šachmatuose. Vakare įvyko Tautinių Šokių Festivalis. Vadovė buvo Osinaitė-Cox.

Trečią dieną vakare įvyko Australijos Lietuvų Dainų Šventė, kurioje dalyvavo šie chorai: Canberra "Aušra", (dirigentas P. Darius); Adelaid "Lithuania", (dirigentė R. Kubiliūtė); Melbourn, Dainos Sambūris, (dirigentas A. Čelna); Newcastle Lietuvų Choras, (dirigentas S. Žukas); Sydney Lietuvų Ansamblis, (dirigentė M. Umbražiūnienė) ir Sydney "Daina", (dirigentas Br. Kiveris). Šventę pravedė Alg. Dūdaitis.

Ketvirtą dieną vakare įvyko Adelaid teatro "Vaidilos" spektaklis, vaidino J. Griniaus istorinę dramą "Stella Maris". (Adelaidės teatras nuolatinis ir vienintelis Australijos lietuvių teatras). Režisoriaus - J. Neverauskas ir J. Venslovavičius Teatro administratorius V. Baltutis, organizatorius - St. Skorulis.

Penktą dieną Sporto Šventės uždarymas, vakare baliai. Pagrindiniam Baliui, dalyvavo 1,200 žmonių, "The Grand Ballroom", Chevron Hotelio salėje; antrasis balius - policijos salėje. Jame dalyvavo virš 500 jaunimo.

Melbourno "Varpo" vyrų krepšinio komanda, kartu su kitų miestų lietuvių sportininkais dalyvavusi Sporto šventėje.

Viršūnės: Australijos Lietuvų Dienų rengėjų komitetas: 15 k. i d. V. Kazokas, G. Kazokienė, B. Vingelis - kom-to pirm., D. Labutytė-Bieri, P. Daukutė-Pullinen; stovi: V. Šlitteris, B. Zašys, V. Deikus, J. Zinkus, A. Dūlaitis, A. Reizgys, B. Stašionis, St. Skorulis, V. Dandaras. Apačioje: dalis 150 šokėjų, dalyvavusių Tautinių šokių festivalyje, parodo metu su savo vienetų vardais.

Hobart "Venta"

Adelaid "Žilvinas"

ATLASU IŠGARSINO LIETUVA

Romoje išleistas Grande Atlante Internazionale Curcio" (Didysis tarptautinis Curcio Atlasas). Bendradarbiavo ir vokiečių Herder ir Italų Curcio leidyklos. Atlasas didelio formato, 41 sąsiuvinio, kelių šimtų puslapių. Tuoj pat išspauduota 83,000.

Prel. Vinco Mincevičiaus rūpesčiu, Atlase išgarsinta Lietuva. Istorinėje dalyje parodyta Lietuva kokia buvo X-XI šimtmečiais; 1470 metais (nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų), reformacijos metu ir XVII-XVIII šimtmečiais. Ji taip pat tinkamai atžymėta rasų, kalbų ir tautybių skyriuose. Iš Rusijos plėtimosi žemėlapyje aiškiai matyti, kad Rusija Europoje vyko į Lietuvos sąskaitą.

Europos valstybių šiuolaikinių

VIENYBĖ, 1973 m. balandžio 6 d.

se žemėlapiuose Lietuva, Latvija ir Estija parodytos skyriuose "Polonia i Paesi Baltici (Lenkija ir Pabaltijo kraštai), ne Rusijos ar Tarybų Sąjungos lankuose. Net Kaliningrado-Karaliaučiaus sritis žemėlapyje prijungta prie Lietuvos.

Kiekvieno sąsiuvinio viršelis papuoštas senaisiais žemėlapiais, kuriuos leidykla paskolino prel. Mincevičius, už ką leidykla jam išreiškia padėką.

Lietuva šiuose žemėlapiuose pažymėta 11 kartų. Vienas jų yra grynai Lietuvos: Mikalojaus Krištopo Radvilo žemėlapis, išleistas Henriko Hondijaus 1638 metais Amsterdam, Olandijoje. Žemėlapiu aprašymą ir komentarus rašo Romos universiteto geografijos

katedros vedėjas prof. Osvaldo Baldacci.

Atlase reprodukuoti trys senieji pasaulio miestai: Jeruzalė, Venecija ir Vilnius, su komentarais, iškeliančiais Vilniaus istorinę ir dabartinę reikšmę.

Pažymima, kad tai yra "gražus ir įvairus istoriškai svarbus miestas rodąs tikrų požymių vystymosi ateityje galviliškumą".

Prel. V. Mincevičius surinkęs virš 200 žemėlapių: Lietuvos, Lietuvos-Lenkijos, Rusijos-Lietuvos, Europos-Lietuvos ir Azijos, kuriuose taip pat pažymėta ir Lietuva. Turi ir keletą Vilniaus, Gardino ir Klaipėdos miestovaizdžių originalų, Lietuvos didžiųjų kunigaikščių bei žymesniųjų asmenų mūšių, tautinių rūbų, pastatų ir meno raizinių. Rinkinyje yra retų Lietuvos žemėlapių, kurių nėra net didžiosiose pasaulio bibliotekose.

Tai dvidešimties metų kruopštaus rinkimo rezultatas. Siemet ruošiasi pradėti perspausdinti bent tuos, kurie galės pasitarnauti ne tik Lietuvos laisvės bylai, lietuviškiems namams papuošti ir galės būti vertinga dovana.

Anglijoje buvo išleistas Martyno Smigleckio logikos vadovėlis. Martynas Smigleckis (1564 - apie 1619) keturiolika metų profesoriavo Vilniaus akademijoje. Jo vadovėlio vertumu buvo naudojamas Anglijos mokyklose, pagal jį laikė egzaminus "Guliverio kelionių" autorius John Swift. Žinoma buvo Anglijoje ir lietuvių raketų išradėjo Kazimiero Simonavičiaus knyga "Didysis artilerijos menas" (Amsterdam, 1650 m.), kuri buvo išversta į anglų kalbą ir jau vėliau - XVIII a. - išleista Londone.

Antaninos Vainiūnaitės-Kubertavičienės netekus

Kovo 3 d. Kaune numirė Antanina Vainiūnaitė-Kubertavičienė, viena žymiausių Lietuvos scenos menininkių, vienintelė teatriniame darbe buvusi dar aktyvi veteranė, pirmojo 1920 m. susikūrusio profesionalaus teatro dalyvė.

Velionė buvo pašarvota Kauno dramos teatre ir kovo 6 d. palaidota Petrašiūnų kapinėse. Laidotuvėse, kuriose dalyvavo gausi Kauno visuomenė, buvo ir velionės dukra Dalia Maurukienė, kurios atvykimo iš Cleveland, Ohio, belaukiant, uždelstos ir pačios laidotuvės.

1969 m. dukros kvietimu, Antanina Vainiūnaitė-Kubertavičienė (vaidino tik Vainiūnaitės pavardę), buvo atvykusi į JAV ir čia paviešėjo keletą mėnesių. Aplankė savo brolių Philadelphiaje ir gausingus draugus didžiosiose lietuvių kolonijose, o per Kanadą grįždama namo, buvo nustojusi Toronte ir Montrealyje.

Vainiūnaitės įnašas į Lietuvos scenos meną yra neišmatuojamas. Prie jos valdybinių gabumų prisidėjo ir graži jos sceninė išvaizda, malonus balsas ir gera lietuvių kalbos tartis. Ji, kaip ir jos vyras Petras Kubertavičius, lietuvių teatro istorijoje bus minima kaip profesinio lietuvių dramos teatro pradininkė ir pirmaeilė aktorė. Kaip dalinis įdvielį teatrinės veiklos įvertinimas yra ir jų bronziniai biustai, kurie stovi prie įėjimo į parterį dabartinėse Kauno Valstybinio teatro patalpose.

Antanina Vainiūnaitė-Kubertavičienė gimė 1896 m. gegužės 14 d. Odesoje, smulkaus amatininko šeimoje. Jos tėvas - Antazavės dvaro kumečio vaikas, išvykęs į Odesą, pramoksta siuvėjo amato ir dirba miesto našlaičių prieglaudoje. Nežiūrint į nedidelį uždarbį, tėvai iš paskutinių stengiasi išmokslinti vaikus. Antanina, baigusi pradžios mokyklą, įstoja į Odesos gimnaziją, kurią baigia 1915 metais.

Jau vaikystėje jaunąją Vainiūnaitę žavi valdyba ir deklamacija. Dar būdama pradžios mokykloje, su klasės draugais inscenizuoja Krylovo pasakėčias ir pati jose vaidina. Besimokydama gimnazijoje, aktyviai dalyvauja moksleivių ruošiamuose literatūriniuose vakaruose ir spektakliuose, kuriuose paruošia ir pirmuosius savo vaidmenis: "Nepasisekė Marytei" - Stefutę, "Velnius ne boba" - Keraitienę. Jau dalyvaujama mėgėjiškuose spektakliuose, jaunoji Vainiūnaitė supranta, kad aktoriaus darbu neužtenka vien talento ir, baigusi gimnaziją, įstoja į Odesos Močalovo teatrinę mokyklą, kurioje mokosi apie pusantų metų. Pasunkėjusios materialinės sąlygos sutrukdo jai mokyklą baigti.

VILNIUJE

1918 metais, perskačiusi laikraščiuose, kad Juozas Vaičkus steigia Vilniuje dramos studiją, Antanina Vainiūnaitė karo pabėgėlių ešelonu kartu su motina at-

vyksta į Vilnių. Čia ji randabūri jaunų teatro entuziastų: J. Stanulį, V. Dinelką, V. Steponavičių, P. Kubertavičių, J. Dikinį ir kitus. A. Vainiūnaitė priimama į studiją ir tampa J. Vaičiaus vadovaujamos Skrajojančio teatro trupės aktore. J. Vaičiaus Skrajojantis teatras pasiekia įvairius provincijos užkampius ir net tolimąją Žemaitiją. Į repertuarą įtraukiami liaudies artimi ir suprantami veikalai: "Dumblynė", "Amerika pirtyje", "Alkanė žmonė", "Tadas Blinda", "Švarkas ir milinė" ir kt.

Antanina Vainiūnaitė teatro darbą suderina su tarnyba: ji dirba Vidaus Reikalų Liaudies Komisariate Z. Aleksos-Angariečio sekretore-mašininke.

Lenkams okupavus Vilnių, teatro darbas nutrūksta ir visa trupė su J. Vaičium priešaky 1919 m. gegužės 19 d. pėsčiomis iškeliauja į Kauną.

KAUNE

Kaune trupės artistai, dirbdami įvairiose įstaigose, nenutraukia savo mėgiamo darbo scenoje. Iš to laikotarpio aktorės darbų reiklia pažymėti Mašos vaidmenį A. Čechovo "Trijose seseryse" ir Alvingienę - H. Ibseno "Smėklose".

1920 metais organizuojamas Lietuvos Valstybinis Dramos Teatras, kurio branduolį sudaro J. Vaičiaus vadovaujama mėgėjų trupė. Tų pačių metų gruodžio 19 d. Zudermano pjesė "Joninės", kurioje dalyvauja ir Vainiūnaitė, atidaromas pirmasis lietuviškas profesionalus teatras.

Geriausios teatro pajėgos visą laiką atkakliai kovojo už tai, kad teatro menas būtų prieinamas ir suprantamas plačiosioms masėms, kad jis skleistų pažangias idėjas. Jų pastangomis į repertuarą ir buvo įtraukiami pasaulinės literatūros klasikų ir geriausių lietuvių rašytojų veikalai.

Į SCENĄ ĮVEDĖ DAUG VEIKALŲ

Metai iš metų bręsta A. Vainiūnaitės talentas. Per tiek metų teatre, nežiūrint gana nepalankių kūrybinių sąlygų, aktorė sukuria visą eilę sudėtingų vaidmenų. Iš jų pažymėtini: Dezdemoną (V. Šekspyro "Otello"), Rozina P. Bomarsė "Figaro vestuvės", Lady Macbeth (V. Šekspyro "Macbethas") ir visa eilė kitų. Daugelį šių vaidmenų žiūrovas matė scenoje po keleris metus, o Lady Milford aktorė vaidinot 30 metų. Didelių laimėjimų pasiekė An-

Antanina Vainiūnaitė su Vieniybės leidėja Valerija Tysliaviene ir redaktorium Jonu Valaičiu Jungtinių Tautų fone 1969 metais

VIENYBĖ, 1973 m. balandžio 6 d.

tanina Vainiūnaitė ir Lietuvos teatro originaliuose scenos veikaluose, sukurdamą Raudonauskienės vaidmenį S. Čiurlionienės-Kymantaitės "Pinigėliuose", Skylienės vaidmenį V. Krėvės "Zente" ir eilėje kitų.

A. Vainiūnaitė 1941 metais sukuria Apolonijos vaidmenį A. Vienuolio pjesėje "Dauboje", prasidėjęs karas ir hitlerinė okupacija nutraukia naują gatvų darbą teatre.

1944 metais, nepaisant karo padarytų nuostolių, teatras vėl pradeda savo darbą, rūpestingai ruošdamas naujomis jėgomis naują repertuarą, ir atnaujindamas senąjį. Ji buvo viena pirmųjų atvykusių į savo teatrą aktorių. Visu nuoširdumu ir atsidėjimu ji įsijungė į pokarinio teatro atstatymo darbą, uždegdama ir patraukdama savo draugus.

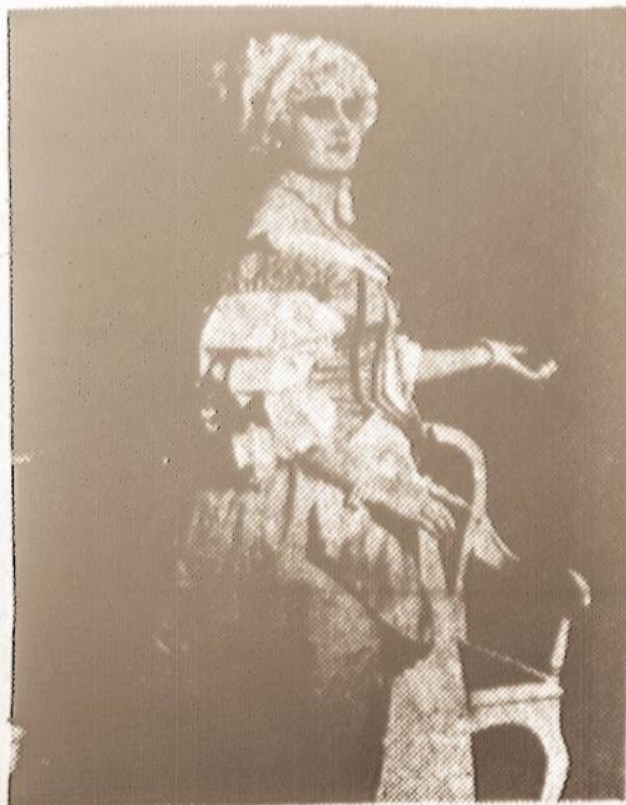
Kiekvienais pokariniiais metais sukuria naujus įvairius ir spalvingus vaidmenis. Grušo veikale

Dramos trupė 1956 metais su Antanina Vainiūnaitė

Antanina vaidina su savo vyru P. Kubertavičium J. Gustaičio "Iš šviesių ateiti!".

Lady Milford rolėje.

Dezdemona su Otello K. Glinskiu.

"Tėvas", ji vaidina motiną, Chelman "Laputėse" - tetą Berdį, Vienuolio "Tvirtovėje" kunigaikštienę Tautvilienę, Sheridano "Klaidų naktį" Lady, Gorkio "Saulės vaikai" - Melaniją, Baltušio "Gieda gaideliai" - Naimienę, Lavrenčio "Už tuos, kurie jūroje!" - motiną, Jakobsono "Gyvenimas citadelėje" - profesoriene Miiilą, Ostrovskio "Šviečia, bet nešildo" - Avdotiją Vasiljevną, Griciaus "Skeveldrose" - ponitę, Jakobsono "Dvi stovyklos" - profesoriene Laagus, Popovo "Seima" - mokytoją.

1952 metais, reorganizuojant Kauno Dramos Teatro trupę, ji buvo priskirta prie naujai sukomplektuoto kolektyvo, ir iškomandiruota į Maskvą, įsijungti į naujo kolektyvo repertuarą. Būdamą Maskvoje ji lankėsi GITISO profesorių paskaitose kartu su savo jaunaisiais draugais, gyvena jų rūpesčiais, džiaugiasi jų džiaugsmiais. Lanko sostinės teatrų pastatymus, įsitraukia į naujo kolektyvo ruošiamą repertuarą. Galano veikale "Aukštinis erelis" ji vaidina Frau Milch vaidmenį, Bomaršė komedijoje "Figaro vestuvės" - Marselinos vaidmenį. Kai naujas kolektyvas atvyksta į savo teatrą, aktyviai įsijungia į darbą. Lavrenčio pjesėje

"Lūžis" ji vaidina Bersenovo vaidmenį, Tolstojaus pjesėje "Gyvasis laivas" - Kareninos, Agranoskos veikale "60 valandų" - Dūbovos vaidmenį.

Šis laikotarpis yra nepaprastai našus aktorės kūrybinėje veikloje. Visa eilė gražių, įsimenančių vaidmenų ilgam liko žiūrovų atmintyje. Greta Galčichos Ostrovskio pjesėje "Be kaltės kaltieji" ji sukūrė Madien "Alyvų sodė", Klimanskiene Griciaus

pjesėje "Karšta vasara", ponią Dulską Zapolskos pjesėje "Ponios Dulskos moralė" ir t. t.

Pastarasis dvidešimtmetis aktorės kūrybinėje biografijoje įrašė naujus darbus: tai ir Tuomūlienė Blaumanio "Siuvėjų dienos Silmačiuose", ir Berth Jerry pjesėje "Šeštasis aukštas", ir Miss Europa Binkio "Generalinėje repeticijoje", ir Tekliutė Sajos pjesėje "Saulė ir stulpas", ir Ponsija Frederiko Garsijos Lorkos pjesėje

"Bernardos Albos namai"...

Sunku suminėti visus A. Vainiūnaitės-Kubertavičienės darbus, kuriuos ji visada įdėdavo gražiausias ir geriausias savo širdies daleles. Retas aktorius sugeba talentą taip jautriai ir dosniai dalinti žiūrovui.

Antanina Vainiūnaitė-Kubertavičienė aktyviai dirbo visuomeninį darbą. Teatro kolektyvas nekartą yra iškėlęs jos kandidatūrą į rajono bei miesto tarybos deputatus. Vyriausybė aukštai įvertino A. Vainiūnaitės darbą ir apdovanojo ją medaliu "Už šaunų darbą Didžiajame Tėvynės kare", o Lietuvos literatūros ir meno dekados metu Maskvoje "Garbės ženklą" ordinaru.

Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku 1956 m. gegužės 12 d. Kubertavičienei-Vainiūnaitėi Antaninai už įžymius nuopelnus, vystant Lietuvos teatro meną, suteiktas Lietuvos liaudies artistės garbės vardas. Už nuopelnus Lietuvos scenos menai.

Nepriklausomos Lietuvos vyriausybės ji buvo atžymėta III laipsnio Gedimino Ordinu ir Vytauto garbės ženklu.

Viešėdama New Yorke, Antanina aplankė ir Jungtines Tautas. Nuotraukoje - su Valerija Tysliaviene ir Jonu Valaičiu ji gaivinas kokteiliiu Delegatų svetainėje.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

KOPERNIKO SISTEMOS PRIPAŽINIMAS LIETUVOJE

Prof. dr. Romanas PLEČKAITIS

1473 m. vasario 19 d. gimė Nikolajus Kopernikas, revoliucinės reikšmės atradimu sugriovęs senąjį - geocentrinį - ir davęs žmonijai naują - heliocentrinį pasaulėvaizdį.

Pirmosios žinios apie Koperniką Lietuvoje siekia XV a. pabaigą ir siejamos su Koperniko mokytoju Vaitiekum Brudzevskiu (Bliaru iš Brudzevo), kuris Krokuvos universitete dėstė filosofiją, astronomiją ir matematiką. Gal būt, Kopernikas, 1491-1494 m. studijuodamas Krokuvos universitete, klausėsi Brudzevskio astronomijos paskaitų, kurias jį patraukdavo nagrinėjamų problemų gilumą. 1494 m. Brudzevskis persikėlė gyventi į Vilnių, tapo Lietuvos didžiojo kunigalkščio Aleksandro sekretoriumi, kartu nenutraukdamas mokslinių tyrinėjimų astronomijoje. Jis vienas pirmųjų pastebėjo sunkumus, slypėjusius geocentrinėje sistemoje. Brudzevskis mirė 1497 m. Vilniuje.

Astronominės žinios Lietuvoje plito ir anksčiau. Su astronomija pirmiausia susipažino tie Lietuvos bajorų sūnūs, kurie XIV-XVI a. studijavo Vidurio ir Vakarų Europos universitetuose. Tačiau tik XVI a. antroje pusėje, pradėjus steigti mokyklas ir ėmus jose dėstyti astronomiją, šis mokslas įgijo platesnę bazę. Astronomijos pradžios galėjo būti dėstomi jau Vilniaus reformatų mokykloje, A. Kulviečio įkurtoje 1538 m. Joje mokėsi apie 60 moksleivių, tačiau dėl katalikų persekijimų 1542 m. ji buvo uždaryta. 1570 m. buvo įkurta aukštesnio tipo mokykla - Vilniaus jėzuitų kolegija, kurioje buvo dėstomas akademinis filosofijos ir teologijos kursas.

VILNIAUS UNIVERSITETAS BUVO TOLI PAŽENGĘS MOKSLO ŠAKOSE

Istorikai nurodo, kad 1574 m. šioje kolegijoje buvo įsteigta matematikos katedra. Į tuometinių mokyklų filosofijos studijas įėjo ir matematika, astronomija, geografija. Didžiausios reikšmės astronomijos mokslui Lietuvoje plėtotis turėjo šios kolegijos perorganizavimas 1579 m. į Vilniaus universitetą. Pirmosios išlikusios jame skaitytos astronomijos paskaitos, datuojamos 1603 m., yra neabejotinai aukšto lygio. Jose daug lentelių, schemų, brėžinių, nagrinėjami kalendorių sudarymo principai, plačiai taikomos matematikos priemonės dangaus kūnų judėjimui aprašyti. Deja, tokių grynų astronomijos kursų žinoma visai maža, bet užtat itin daug yra išlikę filosofijos kursų, kuriuose buvo nagrinėjamos ir astronomijos problemos.

To meto Lietuvos mokyklose viešpatavo scholastinė filosofija, kurią Renesanso ir naujųjų laikų mokslas buvo smarkiai diskreditavęs, ypač tą jos dalį, kuri buvo vadinama fizika, arba gamtos filosofija. Palyginus su naujųjų laikų gamtos mokslų laimėjimais, scholastinis gamtos reiškinių aiškinimas ir peripatetinė (aristoteliškoji) gamtos filosofija buvo pasenę, todėl dėstytojams teko studijuoti naujausius mokslo pasiekimus.

Anuo metu Vilniaus universitete pasitaikydavo tokių profesorių, kurie ne tik patys išmanė gamtos mokslus, bet ir studentams pateikdavo rimtų žinių. Tokie buvo, pavyzdžiui, A. Milevskis, O. Krigeris, dėstę pirmojoje XVII a. pusėje. Pažangesnieji filosofijos dėstytojai ne visuomet paklusdavo mokymo nuostatams, draudusiems dėstyti Renesanso ir naujųjų laikų mokslą. Jie remdavosi juo tada, kai pastarasis betarpiškai neprieštaravo galutinėms scholastinės gamtos filosofijos išvadoms.

Gamtos filosofijos ir astronomijos paskaitose studentai išgirdavo Keplerio, Galilėjaus, Dekarto, Šeinerio, Kircherio, Tycho Brahės, Rotmano, Fabricijaus, Kardano, Klavijaus vardus ir sužinodavo apie jų pažiūras.

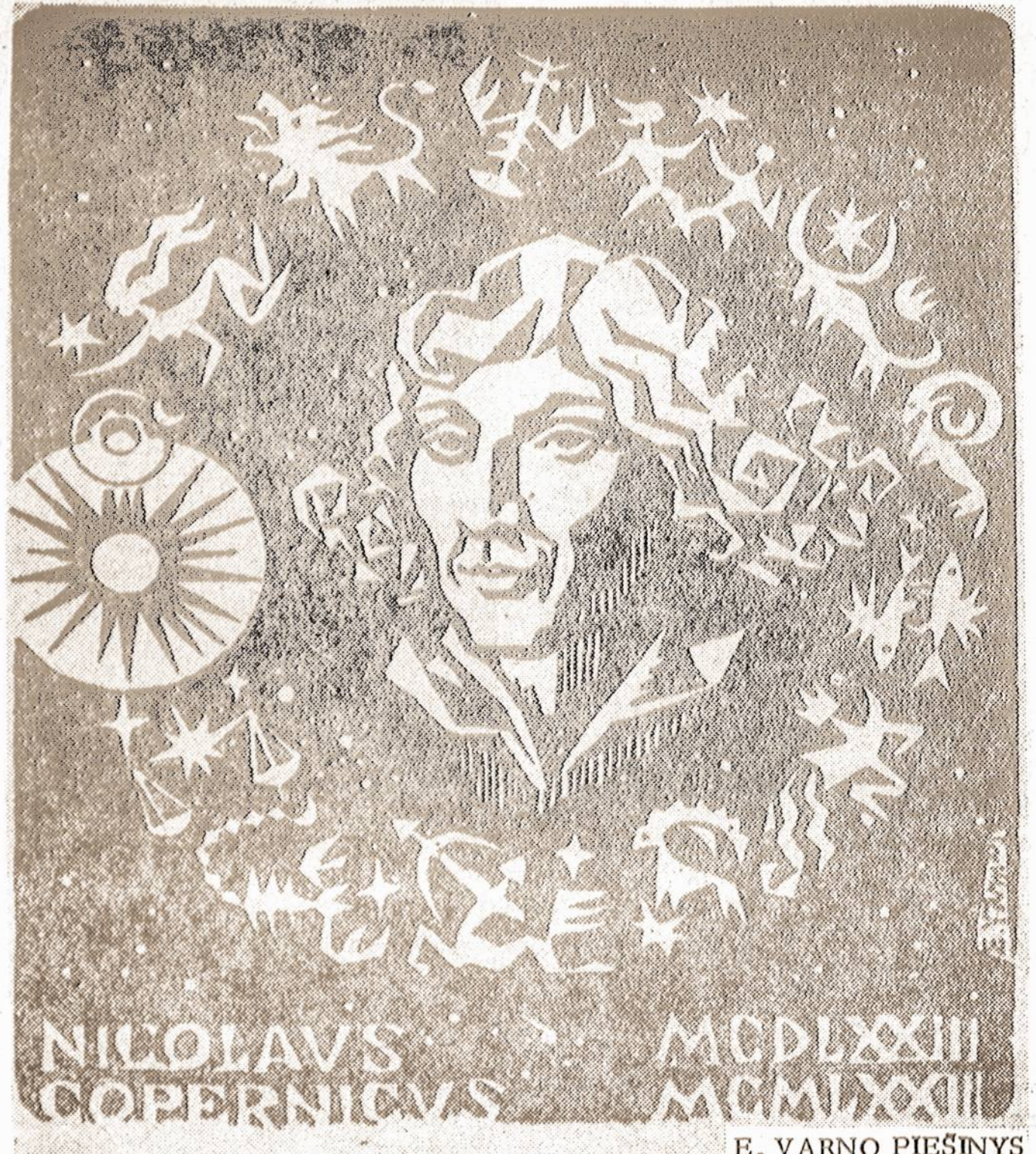
Studentai disputų metu polemizuodavo dėl astronomijos problemų. Štai 1578 m. gegužės 16 d. įvyko disputas Vilniaus jėzuitų kolegijoje (disputo tezės buvo išspausdintos), kuriame, filosofijos profesoriui Petriui Vijanai vadovaujant, buvo polemizuojama dėl sunkiausiai paaiškintamų Aristotelio filosofijos vietų. Be to, buvo diskutuojama šiais astronomijos klausimais ar pasaulis tik vienas, ar yra ir daugiau pasaulių; ar dangaus kūnų materiją skiriasi nuo Žemės materijos; kaip juda Žemė ir dangaus šviesuliai?

Kosmologinės pažiūros buvo sutelktos gamtos filosofijos kurso traktate, pavadintame "Apie pasaulį ir dangų". Jokia kita gamtos filosofijos dalis nebuvo tiek taishoma, atsižvelgiant į naujųjų laikų mokslo duomenis, kaip šis traktas. Naujųjų laikų astronomijos mokslo šviesoje buvo nagrinėjami žvaigždynai, žvaigždėse vykstantys procesai, žvaigždžių klasifikavimas pagal regimąjį ryškį, aptariami planetų dydžiai ir jų nuotoliai nuo Žemės. Saulės ir Mėnulio užtemimai.

STUDENTAI VILNIUJE DISPUTAVO ASTRONOMIJOS PROBLEMAS

Vilniaus universiteto studentai nagrinėjo Galilėjaus konstrukcijos teleskopą ir jau 1627 m. žinojo apie jo atradimus. Kaip žinoma, Galilėjus, sukonstravęs savo teleskopą, atrado Saulės dėmes ir 1612 m. apie tai paskelbė, susiedamas šį atradimą su Koperniko sistema. 1627 m. nežinomo autoriaus dėstytoje gamtos filosofijos kurse kalbama, kad Galilėjus atrado Saulės dėmes, o apie patį Galilėjų atsiliepiama itin pagarbiai. Galilėjaus atradimui nušviesti paskirtas netgi atskiras skyrius, pavadintas "Apie Saulės dėmes".

Vadinasi, po 15 metų Galilėjaus atradimas jau buvo komentuojamas Vilniaus universitete. Gal būt, jis buvo žinomas ir dar anksčiau, tik apie tai kol kas nėra duomenų. Be to, šiame 1627 m. kurse naujų dan-

E. VARNO PIESINYS

gaus šviesulį, vadinamųjų novų, atsiradimas aiškinamas naujųjų laikų astronomijos požiūriu: naujos žvaigždės atsiranda natūraliai, sutankėjus kosminei materijai, be jokio stebuklingo dievybės įsikišimo.

Studentai būdavo supažindinami su Ptolemėjaus, Koperniko, Tycho Brahės, o kartais dar su egiptiečių pasaulio sistemomis.

Zymaus danų astronomo Tycho Brahės sistema, kaip žinoma, buvo nevykęs Koperniko ir Ptolemėjaus sistemų derinys: Žemė čia yra Visatos centras, apie ją skrieja Saulė, o apie Saulę - kitos planetos. Ši sistema bandė gelbėti senąjį geocentrizmą, tačiau ji griovė "dangaus sferas" ir tiesė kelią Koperniko sistemos pripažinimui.

Kompromisinis Tycho Brahės sistemos pobūdis nepatenkino nei Koperniko priešininkų, nei šalininkų. Vilniaus universitete ir kitose Lietuvos mokyklose ji buvo kritikuojama.

Kopernikas minimas jau seniausioje išlikusioje matematikos ir astronomijos kurse, dėstytoje 1603 m. Vilniaus universitete. Nagrinėjant sferų judėjimą; jame nurodomas ir Koperniko veikalo "Apie dangaus sferų apsisukimus" II skyrius, kuriame kalbama apie Žemės judėjimą. Pats kurso autorius laikosi Ptolemėjaus sistemos, teigdamas, kad Žemė kartu su vandeniu yra pasaulio centras, o sferas judina inteligencijos.

Romos kurijos vadinamoji Indekso kongregacija 1616 m. kovo 5 d. pasmerkė Koperniko sistemą. Todėl suprantama, kad gamtos filosofijos kursuose kritikuojama Koperniko sistema, taip pat Dekartas, palaikęs Koperniką. Nors buvo aiškinama, jog Žemė nejudą, nes ji pasaulio centras, tačiau svarbu tai, kad studentai būdavo supažindinami su Koperniko sistema, pavyzdžiui:

"Koperniko sistemoje centru laikoma nejudanti Saulė, apie ją skrieja Žemė ir dangaus kūnai. Bet šitai - kad Saulė stovėtų, o apie ją judėtų Žemė - yra šventosios kongregacijos 1616 m. kovo 5 d. dekretu uždrausta dėstyti, grąsinant atskyrimu nuo bažnyčios, ir todėl ji iš mokyklų pašalintina ir nesektina".

KOPERNIKO GYNĖJAI VILNIUJE

Pažymėtina, kad kai kuriuose kursuose Koperniku remiamasi tada, kai kalbama grynai astronominiais klausimais, neturinčiais aiškios pasaulėžiūrinės potekstės. Kopernikas kartais vadinamas Didžiuoju Koperniku.

Vilniaus universiteto garbei reikia pasakyti, kad jame buvo Koperniko sistemos gynėjų. Yra išlikusios 1645 m. universitete skaitytos astronomijos paskaitos, kurias, kaip man dabar, suradusiam naujų šaltinių, atrado, skaitė iš Prūsijos kilęs Osvaldas Krigeris. 1642-1643 ir 1644-1647 mokslo metais jis universitete dėstė matematiką ir astronomiją. O. Krigeris Koperniko sistemą apibūdina taip, kad ptolemėjiskasis pasaulėvaizdis netenka vertės:

"Nikalojus Kopernikas, Varmijos kanauninkas, aiškindamas visus dangaus reiškinius, nuostabi savo atradimu patalpino visuomet nejudančią Saulę Visatos centre, įrodė, kad apie Saulę ratu juda Žemė, apie

Koperniko sistemos . . .

Zemę skrieja Mėnulis, po to virš Mėnulio Merkurijus, pagaliau Venera ir taip toliau – pagal visuotinę astronomų pažiūrą. Ši sferų išsidėstymą Didysis Kopernikas genialiausiai nustatė, kad pagaliau parodytų, ką žmogaus protas sugeba; tačiau šią pažiūrą ryšium su kažkokios itališkos knygelės, skirtos Kopernikui apginti, išleidimu bažnyčia atmetė ir uždraudė kaip aiškiai prieštaraujančią šventajam raštui, kuris daugelyje vietų teigia, kad Saulė juda, o Žemė yra rimtyje”.

Šios eilutės rodo, kad Vilniaus universiteto profesorius O. Krigeris (kalbamosios paskaitos turėtų būti jo skaitytos) pritarė Koperniko sistemai. Kitaip jis nebūtų vadinęs Koperniko atradimo “nuostabiu”, “genialiausiu nustatymu”. Šios mintys buvo pareikštos 1645 m., tad, kiek žinoma, tai yra anksčiausias pritarimas Koperniko sistemai.

Toks atsiliepiamas apie Koperniko sistemą darė didelę teigiamą įtaką studentams, blaivino scholastinių samprotavimų aptemdytus protus. O. Krigerio auklėtiniai Vilniaus universitete J. Rudamina Dusetiškis veikale “Matematikos teoremos ir problemos” (1633 m.) ir A. Diblinskis veikale “Šimtas astronomijos tezių” (1639), nors ir rėmėsi Koperniko astronominiams darbais, tačiau dėl draudimo negalėjo aiškiai pritariti Koperniko sistemai. Pagaliau jai aiškiai pritarė pats O. Krigeris.

Kopernikas dar nepajėgė galutinai išsivaduoti iš aristoteliško-ptolemėjiško finitizmo, pasaulį laikydamas baigtiniu, aprėžtu. Remdamasis Koperniko atradimu ir patalsydamas jo pažiūras, Dž. Brunas išvystė begalinės Visatos ir daugybės apgyvendintų pasaulių koncepciją. Senojo Vilniaus universiteto dėstytojai žinojo Dž. Bruną. Tačiau dėstytojų nuostatai šias pažiūras leido tik kritikuoti. Todėl Andrius Milevskis (Milius, Miliauskis), linkęs pripažinti pasaulio begalybę. 1629 m. studentams ši klausimą išdėstė atsargiai, pasaulio begalybės idėjai pagrįstai vartodamas teologinio pobūdžio argumentus.

VILNIUJE NAUJAUSI MOKSLAI XVIII AMŽIUI

Nors buvo leidžiama dėstyti, kad pasaulis yra tik vienas, Milevskis sako: “Negalima aiškiai įrodyti, kad pasaulis yra tik vienas, tačiau, remiantis tikėjimu ir vieninga filosofų pažiūra, galima teigti, kad pasaulis yra vienas”. Nors Milevskis apie kitus pasaulius kalba tik kaip apie galimus, o ne realiai egzistuojančius, vis dėlto tai buvo reikšminga: net tokia pažiūra pramušdavo spragą scholastiniams mąstymams.

XVIII a. viduryje, kai scholastika jau nepatenkino valdančių Lietuvos Lenkijos valstybės sluoksnių, ji palaipsniui ėmė užleisti vietą naujųjų laikų mokslui ir filosofijai.

Antrojoje XVIII a. pusėje fizika Lietuvos mokyklose buvo labiausiai sumodernėjusi filosofijos disciplina, joje buvo dėstomos ir nagrinėjamos pačios naujausios teorijos, naujausi moksliniai atradimai. Naujoviškai fizika buvo dėstoma Vilniaus universitete ir Vilniaus Antakalnio trinitorių kolegijoje. Dekartas, Grimaldis, Ričiolis, Leibnicas, Volfas, Newton, Nolė, Mušenbrukas, Burhavė, Lemeris, Bugeris, Renjo, Halėjus, Hiugensas, Boilis, Hukas, Reomiuras, Euleris, Bernulis, Levenhukas, Boškovičius, Franklinas – štai mokslininkai, kurių teorijos ir atradimai buvo aiškinami Lietuvos mokyklose.

XVIII a. viduryje oficialioji bažnyčios pažiūra į Koperniko sistemą jau buvo kiek pakitusi. Nors tebegaliojo 1616 m. draudimas, kurį popiežius Urbonas VIII 1633 m. per procesą prieš Galilėjų vėl pakartojo, tačiau bažnyčios viršūnė suprato, kad oficialiais draudimais sunku nugalėti tai, ką žymiausi mokslininkai laiko tiesa. Dėl to buvo imta laviruoti, suteikiant kiek daugiau savarankiškumo pačiam fizikos kursui dėstyti. Šis bažnyčios lavravimas dėl Koperniko sistemos pripažinimo ryškiai matomas ir Lietuvos mokyklose.

Iš turimų fizikos kursų, dėstyty XVIII a. viduryje ir antrojoje jo pusėje, tik viename dėstytoje Paporčij dominikonų vienuolyno studijoje, tebeginama Ptolemėjaus sistema. Kiti dėstytojai buvo įžvalgesni. Jie matė, kad ši sistema yra atgyvenusi ir mokslininkų atmeta. Todėl jie siūlė laikytis Tycho Brahės sistemos. Jie studentams teigė, kad Koperniko sistemos negalima laikyti, nes jis šv. kongregacijos uždrausta, prieštarauja šv. raštui, o Tycho Brahės sistema su juo suderinama. Universiteto profesorius Antanas Skorulskis savo paskaitose ir veikale “Filosofijos vadovėlis” (1755 m.) taip pat laikėsi Tycho Brahės sistemos. Jis palyginti išsamiai nagrinėjo Koperniko sistemą, jos atsiradimą, pareikšdamas, kad astronominiai stebėjimai patvirtina jos teisingumą. Toliau jis aprašo, kaip Dekartas plėtojo šią sistemą. Tačiau Skorulskį tebelauko sukausčiusios dogmos: kadangi Koperniko sistema uždrausta, tai to draudimo ir reikia laikytis; geriau, esą, tikėti bažnyčios tėvais, negu Dekartu ir Niutonu; geriausia laikytis Tycho Brahės sistemos, nes ji suderinama su šv. raštu.

PROF. DOBŠEVIČIUS 1760 M. APIE KOPERNIKĄ

Koperniko sistemos šalininkai Lietuvos mokyklose antrojoje XVIII a. pusėje pasiskirstė į dvi grupes. Pirmosios grupės atstovai atsižvelgia į tai, kad Keplerio ir Newton atrasti dėsniai patvirtina Koperniko sistemą, todėl esą galima ją ginti, tačiau ne kaip tikrą dalyką, o tik kaip hipotezę. Kartais tokie dėstytojai svyravo tarp Koperniko ir Tycho Brahės sistemų. Ryškiausiai tokią pažiūrą išdėstė žymus Vilniaus universiteto matematikos ir filosofijos profesorius žemaitis Benediktas Dobševičius, 1760 m. išleidęs veikalą “Dabartinių filosofų pažiūros”. Jis nurodo, kad Ptolemėjaus sistema prieštarauja astronominių stebėjimų duomenims, daug ko nepaaiškina, o todėl ir atmetina.

Apie Koperniką Dobševičius labai gerai atsiliepią, jį vadindamas VIENYBĖ, 1973 m. balandžio 6 d.

“nuostabaus proto žmogumi”, “eruditu tarp žymiausiųjų matematikų”. Dobševičiaus pažiūra į Koperniko sistemą prieštaringa, ją jis vertina dvejopai. Pirmiausia sako, kad “Koperniko sistemą galima ginti kaip hipotezę, t. y. remiantis hipoteze, kad pasaulis sudarytas taip, kaip mano Kopernikas, viskas turėtų atrodyti taip, kaip dabar manome. Nes Koperniko sistemoje išaiškinami visi dangaus kūnų reiškiniai, kaip tai akivaizdu iš jų išdėstymo, ir išaiškinama kaip tik paprastai ir natūraliai”. Ir toliau: “Koperniko sistemos nereikia sakyti, kad pasaulis sudarytas taip, kaip mano Kopernikas”. Ši teiginį Dobševičius grindžia argumentais iš teologijos ir bažnyčios praktikos arsenalo, primindamas, kad Koperniko sistema draudžiama ir neatitinka šv. rašto, bažnyčios tėvų teiginių. Jis nurodo, jog bažnytinė valdžia yra leidusi Koperniko sistemos laikytis tik kaip hipotezės.

Tad Dobševičius vis tik neperžengia jam, kaip dvasininkui, nustatytų ribų. Dar daugiau, jis ima teigti, kad Koperniko sistema išaiškina ne visus dangaus reiškinius, nurodo daugelį tokių reiškinų, kurie, laikantis Koperniko sistemos, esą nepaaiškinami.

DIONIZO DZIALTOVSKIO PAŽIŪRA APIE KOPERNIKĄ

Čia Dobševičius, kaip ir ne vienas filosofas idealistas, spekuliuoja mokslo raidos sunkumais. Kita vertus, ieškodamas kompromiso tarp scholastikos ir naujųjų pažiūrų moksle ir filosofijoje, Dobševičius ima teigti, jog Tycho Brahės sistemos, kaip atitinkančios šv. raštą, lakytis saugiau, negu Koperniko sistemos. Bet čia pat pripažįsta, jog Tycho Brahės sistemą sunkiau ginti mokslo, t. y. astronomijos, požiūriu.

Kiti Koperniko sistemos šalininkai Lietuvos mokyklose buvo nuoseklūs. Itin reikšmingas Dionizo Dzialtovskio (galimas daiktas, kad Dzialtovskis – tai sulenkinta Deltuviečio pavardė) Vilniaus Antakalnio trinitorių kolegijoje 1764–1765 m. dėstytas fizikos kursas. Tai pats moderniškiausias iš visų fizikos kursų, dėstyty Lietuvos mokyklose antrojoje XVIII a. pusėje.

Koperniko sistemą Dzialtovskis susiejo su dinaminioatomizmoteorija, kurią aiškino savo paskaitų klausytojams. Šios teorijos idėjas (nėra absoliučios rimties ir absoliutaus judėjimo, absoliučios inercijos, absoliučios erdvės ir absoliutaus laiko, visi jie reliatyvūs, materija, judėjimas, erdvė ir laikas yra neatskiriami, o Visata yra struktūriška) tyrinėtojai lygina su kai kuriomis Lorencio, Edingtono, Einšteino idėjomis, atradimais tarp jų panašumo, laikydami jas artimomis dabartinei reliatyvumo teorijai.

Besimokančiai Lietuvos jaunuomenei buvo pateiktas kitoks, negu buvo įprasta, fizikinis-filosofinis pasaulio supratimas, kai kuriais savo bruožais artimas dabartiniam supratimui. Dzialtovskio pažiūras kartojo jo mokiniai. Vienas jų Vilniuje 1765 m. išleido laisvųjų mokslų ir filosofijos disertacijos tezes – “Visos filosofijos teiginiai”, kur rašoma: “Koperniko pasaulio sistemai šiandien pritaria ir ją aukština žymiausiai vyrai, tie, kurie iš astronomų ir filosofų labiausiai nusipelnę”. Koperniko sistemos naudai autorius pateikia panašius argumentus, kaip ir Dzialtovskis. Jų esmė ta, kad, laikant Saulę planetų centru, galima išaiškinti daugelį reiškinų, lengviau suprasti dangaus šviesulių judėjimą.

VILNIAUS OBSERVATORIJA

1753 m. prie Vilniaus universiteto įkūrus astronomijos observatoriją, šis mokslas Lietuvoje įgijo tvirtesnę bazę. Ilgą laiką observatorijai vadovavo patyręs astronomas M. Počobutas, savo stebėjimus pranešinėjęs įvairioms užsienio mokslo įstaigoms bei observatorijoms. Vilniaus universiteto mokslininkai, dėl draudimo negalėję atvirai laikytis Koperniko sistemos, matė jos aiškius pranašumus, lyginant su Tycho Brahės sistema. Dėl to ryžtingesnieji universiteto dėstytojai Koperniko sistemą gynė ne kaip hipotezę, bet kaip įrodytą ir stebėjimais patvirtintą mokslo tiesą.

KOPERNIKO IDĖJA VILNIUJE PRIIMTA XVIII A.

Nežinomas universiteto profesorius skaitytose fizikos paskaitose antrojoje XVIII a. pusėje studentams aiškino, jog vaizdas, kad Saulė ir žvaigždynai skrieja apie Žemę – tik regimybė, moksliskai paėmus, taip nėra “Koperniko sistema, – tvirtino jis, – gali būti ginama kaip tiksliausiai atitinkanti dangaus reiškinius ir fizikos požiūriu neprieštaringa. Šioje sistemoje dangaus reiškiniai tiksliausiai aiškinami, todėl geriausiai astronomai laikosi, šios sistemos”. Koperniko sistemos naudai autorius nurodo ir paprastumo principą: ja remdamiesi, Kepleris ir Galilėjus dangaus kūnų judėjimą išaiškino paprasčiausiai – taip, kaip yra pačioje gamtoje, be dirbtinių konstrukcijų ir nereikalingų sąvokų.

Aukšto lygio fizikos paskaitas Vilniaus dominikonų mokykloje 1784 m. skaitė Reginaldas Lingevičius, nuoseklus Koperniko sistemos gynėjas. Jis sukritikuoja argumentus, nukreiptus prieš Žemės judėjimą apie Saulę, remdamasis naujųjų laikų astronomija, tame tarpe Keplerio dėsniais: jei Saulė skrietų apie Žemę, tai pagal Keplerio dėsnį (planetų periodiškumo apsisukimo laiko kvadratai santykiauja kaip jų vidutinių atstumų nuo savo judėjimo centro kubai) išeitų absurdiskas skaičius, matuojant atstumą tarp Saulės ir Mėnulio – jis būtų neįtikimai mažas. Tariant, kad Žemė kartu su kitomis planetomis skrieja apie Saulę, visi astronomų apskaičiavimai pasitvirtina.

Tad Koperniko idėjos, plitusios Lietuvoje jau XVII a. pradžioje, ilgainiui vis labiau įsigalėjo. Senąjį Vilniaus universitetą XVIII a. pabaigoje pertvarkius į Lietuvos Vyriausiąją mokyklą Koperniko sistema joje buvo pripažinta.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

DAIL. V. VIZGIRDOS PARODA CHICAGOJE

“Lietuvių tautos tragiško gyvenimo akivaizdoje mes esame ne vien tik liudininkai, bet ir dalyviai bendro likimo, kuris paliečia individualius kiekvieno vargus, lygiai kaip ir prabangą, kurią išsivijoje susirandame. Nesąme tad atsakomybę už mūsų tautos likimą, neatsižvelgiant į sąlygas, kuriose gyvename.

Dabarties aplinkybėse tautos gyvybingumo laidas yra jos dvasinių galių atsparumas. Mūsų sukrauti turtai gali būti išdraskyti ir mūsų puikias rezidencijas gali kiti paveldėti, bet mūsų kultūrinės vertybės paveldės tik mūsų tauta.

Kiekvienos parodos proga galima kalbėti apie meną, galima ir nekalbėti. Aš tik noriu tarti, kad Lietuvių dailė išsivijoje, nors ir neturi nuosekliai besivystančios raidos, bet jos lygis su nuolatiniais bangavimais nenormaliose ir kontroversinėse sąlygose liudija jos gyvybingumą.

Mūsų dailės pažinime neišvengiamai dar iškyla ir dabarties susiskaldymo problema. Tai klausimas, koks yra santykis, skirtingumai ir ryšiai tarp to, kas kuriama krašte ir svetur gyvenančių dailininkų kūrybos”.

Taip kalbėjo dail. Viktoras Vizgirda jo meno parodos atidaryme naujojoje Ciurlionio galerijoje, Chicagoje. Nemaža Chicagos Lietuvių meno mėgėjų pagerbė šį senesnės kartos Lietuvių dailininką, atsilankydami į joparodos atidarymą, kuriame šis iš Bostono atvykęs dailininkas prabilo į susirinkusius aukščiau cituotais žodžiais.

Gana puikiai atrodančiose Ciurlionio galerijos naujose patalpose, kurias publika pamatė pirmą kartą, buvo iškabinti 44 dailininko Vizgirdos darbai, sukurti paskutinių 3-4 metų laikotarpyje. Kai kurie jų jau buvo surankioti iš Lietuvių dailės kolekcionierių, o kiti skirti parduoti. Dalis jų puošia ir chicagiečių sienas.

Šioje parodoje vyravo peizažai iš Amerikos ir Lietuvos, kurioje dailininkas paskutinių metų laikotarpyje viešėjo net du kartus. Stiliumi ir forma dail. Vizgirda liko ištikimas savo ankstesniajai kūrybai ir tradicijoms. Jo kūryba Lietuviška, nors joje ir nematysi kai kurių mūsiškių dailininkų propogojamų gubų, Rūpintojėlių ir Vyčių.

Dailininkas Vizgirda atsivežė ne vien tik savo kūrybos drobių, bet ir nemaža skaidrių, kurias jis demonstravo parodos patalpose. Dauguma tų skaidrių, kurių demonstravimas užtruko apie pusantros valandos, lietė šių dienų Lietuvos dailininkus ir jų kūrybą. Iš jų buvo galima patirti apie dabartinę Lietuvos dailę ir jos kūrėjus, ypatingai jaunesnius dailininkus. Nemaža skaidrių vaizdavo newjorkiečių dailininko V. Igno dailės parodos Vilniuje atidarymą.

Ir pagaliau - dail. Vizgirda parodė tuos savo darbus, kurių iš viso jau šiame krašte nėra arba tuos, kurių negalėjo su savimi atsivežti. Paaiškinimus darė pats Vizgirda.

Parodą surengė Lietuvių Dailės Institutas, pirmininkaujant Adolfui Valeškai. (e š)

Dešinėje: Dail. V. Vizgirda aiškina savo skaidres Chicagoje.

E. Sulaičio nuotraukos

Dail. Vizgirdos parodoje iš k. į d.: O. Garbutavičiūtė, Akiračių red. D. Bielskus ir O. Sulaitienė.

TRUMPAI

- ANTANAS MARTINONIS, senosios kartos Vienybės ir kitų Lietuviškų laikraščių skaitytojas, Vienybėi paremti paskyrė stambią auką ir ragina kitus skaitytojus prisidėti laikraščio paramai. Jam Vienybė patinka geriau negu bet kuris kitas Lietuviškas laikraštis, nors į jo namus ateina 7 lietuvių kalba laikraščiai.

Martinonis, nežiūrint senyvo amžiaus gyvai domisi lietuviškomis problemomis ir reaguoja į visokias Lietuvos rietenas. Jis buvo vienas nedaugelio Cicero Lietuvių senųjų ateivių, kurie priklausė Lietuvių Bendruomenėi ir ją finansiniai rėmė. Tačiau po paskutinio Bendruomenės susirinkimo, kuriame riksmu ir diktatūra būrys “patriotų” vadovybę paėmė į savo rankas, Martinonis pareiškė, nebeisąs į tų fanatikų renginius.

Carmen operos spektakliai įvyksta bal. 28, 29 ir geg. 5 ir 6 d. d. Marijos mokyklos auditorijoje. Dalyvauja 200 asmenų. Chicagos Lietuvių Opera kviečia į spektaklius. Bilietai Marginiuose, 2511 W. 69 St., kasdien ir sekmad. nuo 10 v. r. iki 1 v.

Bilietų kainos: \$10, 8, 7 ir 5; balkone \$10, 7 ir 4.

- EDMUNDAS JUŠKYS, Tarybų S-gos pasiuntinybės Washingtono konsulas, vasario mėn. pirmąjį savaitgalį buvo atvykęs į Chicago. Čia turėjo viešą susitikimą su vietiniais lietuviais, kurie svečią klausinėjo apie nuvykimo galimybes į Lietuvą, giminių atsikvietimą ir panašius reikalus. Šalia viešesnio pobūdžio klausimų, vėliau į susitikimą atvykęs tautiečiai turėjo privačių pasikalbėjimų, kurie užtruko 4 valandas. Kadangi šį konsulo E. Juškio at-

vykimą plačiai savo net vedamajame išgarsino Naujienos, tai norinčiųjų su svečiu iš Washingtono susitikti buvo daugiau negu pusšimtis.

Pradžioje E. Juškys buvo apstojęs viešbutyje, o vėliau persikėlė pas savo tetą į Marquette Parką. Lankėsi Ciceroje ir kitur.

Nežiūrint ekstremistų riksmo, tautiečiai nevengia susitikimų su šiuo aukštu tarybinės įstaigos pareigūnu, nes ryšiai su Lietuva be jo neįmanomi.

Edmundas Juškys (d.) kalbasi su tautiečiais.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

SPORTININKAI I EUROPA

S. Amerikos Liet. Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjunga ruošia vyrų krepšinio, moterų tinklinio ir, galimas daiktas, stalo teniso komandų išvyką į Europą: Austriją, Angliją, Belgiją, Italiją, Olandiją, Prancūziją, Šveicariją ir V. Vokietiją. Išvyka tęsis tris savaites - nuo rugpjūčio 22 iki rugsėjo 12 d.

Sąjungos pirmininkas chicagietis inž. Jonas Barius tuo reikalu kalbėjo per Margučio radiją, o taip pat davė pasikalbėjimus lietuvių spaudai. Išvykos motyvus J. Baris apibūdina taip:

- Lietuvių sportuojančio jaunimo organizavimas, sportinio judėjimo ugdymas, varžybų vykdymas bei sportinė reprezentacija Šiaurės Amerikoje ir tarptautiniuose susitikimuose yra dalis mūsų sporto sąjungos siekių ir darbų. Jie yra jos egzistencijos bei paskirties akstinai. Juos vykdoma jau ištisą dvidešimtmetį su didesniu ar mažesniu pasisekimu. Norint šiuos darbus sėkmingai tęsti ateityje, norint lietuvių sportinę šeimą, kuriai šiandien priklauso apie 1,200 narių, išlaikyti ir stiprinti, Sąjunga, kaip ir kiekviena kita organizacija, privalo nuolat būti gyva ir aktyvi, jos veikla šakotis, aspiracijos augti. Tai motyvai, kurie skatina rengti išvyką Europon. Be to, prisideda atsiminimai netolimos praeities kelionių į Pietų Ameriką ir Australiją bei pastarųjų atsilankymas šiame kontinente. Netenka abejoti tokių kelionių įtaka lietuvių sporto gyvenimui.

Kalbėdamas apie išvykos piniginis reikalus, J. Baris pareiškė:

- Dabartinė išvykos sąmata siekia \$16,000. Didžiausią sumos dalį, apie \$10,000, sudarė kelionės į Europą išlaidos. Preliminariams žaidimams ir rungtynėms, įskaitant sportininkų keliones ir išlaikymo paramą, yra skiriama \$1,000. Vienos savaitės treniruotėms ir uniformų išlaidoms yra numatyta apie \$1,700. Įvairios organizacinės ir pasi-

ruošimo išlaidos, įskaitant nedidelę dalį atsarginio kapitalo, sudaro apie \$3,000. Šia progą yra verta paminėti, kad maisto, išlaikymo ir kelionės išlaidos Europoje beveik visais atvejais bus padengtos tenykščių organizacijų ar klubų.

TRUMPAI

- THE TORONTO STAR dienraščio surengtose lengv. atletikos varžybose mokinių grupėje rungtyniavo ir lietuvis A. Grigonis. Suolyje į aukštį jis užėmė II vietą.

INNSBRUCKE, AUSTRIJOJE, nutarta surengti 1976 metų žiemos olimpinės žaidynes. Tarptautinis olimpinis komitetas tas žaidynes anksčiau buvo skyręs Denver, Colo., JAV. Tačiau šis miestas tos garbės atsisakė, nes gyventojai nubalsavo, kad nebūtų skiriama lėšų joms rengti. 1976 m. vasaros žaidynės įvyks Montrealyje, Kanadoje.

- VITAS GERULAITIS, nauja ir jauna JAV teniso žvaigždė, žaidė JAV teniso rinktinėje komandinėse varžybose Anglijoje, kurioje rungsi tenisininkai žemiau 21 m. amžiaus. JAV komanda (ją sudarė 2 žaidėjai ir atsarginis) pasiekė baigmę ir joje nusileido anglams.

- TARYBŲ SĄJUNGOS bokso rinktinė rungtyniavo Denver, Colo. ir Omaha, Nebr. Denveryje svečiai laimėjo 4:1, o Omahoje - 3:2. Tad bendras rungtynių rezultatas 7:3 tarybinių sportininkų naudai. Buvo atvykęs ir D. Pozniakas, olimpinis bokso čempionas iš Vilniaus, kuris teisėjavo rungtynėms.

- PO VIENUOLIKOS pergalių iš eilės Tarybų Sąjungos A klasės pirmenybėse, Kauno Žalgiris Maskvoje patyrė 2 pralaimėjimus prieš Dinamo ir CASK. Tačiau kauniečiai dar liko pirmoje vietoje.

Numarino lietuvišką parapiją

67 metus gyvavusi Roselando Lietuvių Visų Šventųjų parapija, Chicagos arkivyskupo patvarkymu panaikinta. Panašus likimas ištiko ir tris kitas tautines parapijas toje pat Chicagos miesto dalyje. Tai įvyko todėl, kad, juodiesiems plačiai besikuriant Roselando, lietuviai, kaip ir kitų tautybių gyventojai, persikėlė gyventi kitur.

Todėl Roselando apylinkėje, bažnytinės valdžios patvarkymu, dabar iš keturių buvusių parapijų (Visų Šventųjų-lietuvių, šv. Rožančiaus - slovaku, šv. Nicholo - vokiečių ir šv. Louis - prancūzų) sudaryta viena rajoninė parapija.

Slovaku, vokiečių ir prancūzų bažnyčios nuo liepos 1 bus uždarytos. Rajoninės parapijos bažnyčia parinkta lietuvių Visų Šventųjų, vardas paliktas tas pats "All Saints". Mokykla kaip geriausias pastatas parinkta prancūzų švento Louis parapijos. Tarp bažnyčios ir mokyklos atstumas yra 9 bloka, t. y. daugiau kaip viena mylia.

Visų Šventųjų parap. mokykla nuo rudens nebeveiks. Slovaku ir vokiečių mokyklos jau prieš metus nutraukė veikimą.

Sujungtų parapijų klebonu paskirtas buvęs prancūzų šv. Louis parap. klebonas kun. James L. Pommier.

Vasario 25 d. 10 val. Visų Šventųjų parap. bažnyčioje įvyko paskutinės lietuvių kalba pamaldos.

Visų Šventųjų parapija buvo pradėta organizuoti 1906 m. ir bažnyčia pašventinta 1908 m. 1958 m. pradėta statyti nauja bažnyčia ir pašventinta 1960 m. Jos statyba kaštavo apie 1 milijoną dolerių. Jos projektus darė arch. St. Kudokas, vitražus dail. K. Varnelis, o statybą atliko arch. J. Stankus.

Kas galėjo pagalvoti, kad po desėto metų būtų susilaukta tokio likimo! Bet panašiai gali atsitikti ir daugely kitų lietuviškų kolonijų.

EKSKURSIJOS I LIETUVĄ 1973 METAIS

American Travel Service Bureau, vadovaujamas Walter Rask-Rasčiausko, 1973 metais organizuoja 12 turistinių ekskursijų į Lietuvą. Lietuvoje visos ekskursijos viešės 10 dienų - Vilniuj, Kaune, Druskininkuose ir Trakuose. Walter Rask-Rasčiauskas, pirmas pradėjęs vežti žmones į Lietuvą, tą darbą sėkmingai tęsia jau 12 metų. Jo ekskursijos tvarkingai suorganizuotos ir vyksta sklandžiai.

Nr. 1	Gegužės 21 d.	15 dienų kelionė	Chicagos
Nr. 2	Gegužės 28 d.	16 dienų kelionė (su Leningradu)	Chicagos / New Yorko
Nr. 3	Birželio 3 d.	18 dienų kelionė (su Leningradu)	Chicagos / New Yorko
Nr. 4	Birželio 25 d.	15 dienų kelionė	Chicagos
Nr. 4-A	Birželio 25 d.	21 dienos kelionė (su Roma)	Chicagos
Nr. 5	Liepos 9 d.	14 dienų kelionė	Chicagos / New Yorko
Nr. 5-A	Liepos 9 d.	21 dienos kelionė (su Roma)	Chicagos / New Yorko
Nr. 6	Liepos 15 d.	14 dienų kelionė	Chicagos / New Yorko
Nr. 7	Liepos 19 d.	14 dienų kelionė	Chicagos / New Yorko
Nr. 8	Rugpjūčio 1 d.	14 dienų kelionė	Chicagos
Nr. 9	Rugpjūčio 13 d.	21 dienos kelionė (su Roma)	Chicagos
Nr. 10	Rugpjūčio 22 d.	14 dienų kelionė	Chicagos / New Yorko
Nr. 11	Spalio 1 d.	15 dienų kelionė	Chicagos
Nr. 12	Gruodžio 19 d.	14 dienų kelionė	Chicagos / New Yorko

Prašome iš anksto pasirinkti Jums tinkamą kelionės datą ir registruotis, nes dalyvių skaičius grupėse ribotas. Užsiregistravusiems bus suteiktos visos informacijos apie kelionei reikalingus dokumentus. Kalnos ekskursijoms bus paskelbtos greitu laiku.

Įmokėjimas asmeniui \$100.00.

Visais kelionių reikalais prašau kreiptis į:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643
TELEFONAS — (312) 238-9787

Taip pat paruošiame kvietimus giminėms atvykti į Ameriką; teikiame informacijas kelionių reikalais į visus pasaulio kraštus, parūpiname visas ir bilietus.

ĮVAIRIOMS ŠVENTĖMS
PAPUOSALŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 Jamaica Ave. Richmond Hill, N. Y.

Gėlės įvairiom progom

Maloniai kviečiame kalminystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454; vakare: 738-1946. Čia rasite nuoširdų lietuvišką patarnavimą.

Rašomasias mašines lietuvišku raidynu galite užsisakyti Vienybėje

Jų galite užsakyti laiškais arba asmeniškai Vienybėje įsigyti. Mašinėles gamintos Vokietijoje. Jas galima siųsti saviškams į Lietuvą. Pati lengviausia ir mažiausia tik 14 svarų, kainuoja \$105.50. Didesnės mašinėles \$139.50. Amerikoje atstovybėse mašinėlių dalis galima gauti visur. Jų turi ir Lietuva.

VIENYBĖ, 192 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N. Y.

SVEIKATA

Kodėl skubame pasenti?!

Senėjimas - neišvengiamas gamtos dėsnis, vienodas visai gyvybei Žemėje. Šiam procesui pasiduoda visi: ir paprasčiausias augalas, ir gyvūnas, ir žmogus. Tai ilgalaikis, pamažu vykstantis procesas, kuriame šalia atrofinių reiškinų pastreiskia nauji prisitaikomieji mechanizmai, aprūpinantieji organizmą naujomis sąlygomis.

Senėjimas paliečia įvairias žmogaus organizmo sistemas, organus. Širdies-kraujagyslių sistemoje vyksta sklerotiniai pakitimai. Šis procesas paliečia kvėpavimo organus: šonkauliai ir plaučiai praranda elastingumą, dėl to gali atsirasti emfizema - plaučių išsiplėtimas, pasunkėti kvėpavimas.

Senėjimas turi įtakos ir virškinimo sistemai. Keičiasi kramtymo aparatas. Palyginti anksti pradeda kristi dantys, nors ne visiems vienodai. Tas priklauso, matyt, nuo įvairių veiksnių - dantų priežiūros ir kt.

Senų žmonių skrandis daugiau išsiplėtęs, sumažėja skrandžio sulčių rūgštingumas.

Senstant nukenčia kasa, jos svoris sumažėja, o tai neigiamai atsiliepia labai vertingai virškinimo funkcijai.

SENĖJIMO TEORIJOS

Įvairių mokslininkų pateikta labai daug senėjimo teorijų. Paminėsiu tik kelias žymesnes. Įdomi yra įžymaus rusų mokslininko I. Mečnikovo teorija. Jis daug laiko paskyrė senatvės priežastims ir ankstyvai mirčiai aiškinti.

I. Mečnikovas apie ilgą amžių pasireiškė kaip filosofas optimistas. Jis buvo giliai įsitikinęs, kad kada nors žmogui mokslas padės atitolinti ankstyvą senėjimą, sulaukti ramios senatvės ir natūralios fiziologinės mirties. Jis sakėdavo, kad tas, kuris miršta anksčiau 100-120 metų amžiaus, miršta prieš laiką.

Ankstyvą senatvę I. Mečnikovas pagal savo teoriją aiškino lėtiniu organizmo apsinuodijimu įvairiais nuodais, kurie susidaro storoje

žarnoje. Jų tarpe pirmoji vieta tenka puvinio produktams, susidarantiems dėl žarnų bakterijų, taip pat dėl kitų mikrobu, kurių daugybė žarnose, veiklos. Jis pasiūlė dažniau valgyti rūgštaus pieno, kuris stabdo puvinio procesą storoje žarnoje.

I. Mečnikovo sukurta teorija dabar laikoma ne visai pagrįsta. Senėjimas yra labai sudėtingas procesas, kuris negali būti aiškinaamas vien tikta apsinuodijimu storiųjų žarnų puvinio bakterijomis. Tačiau ir dabar mokslininkai pritaria I. Mečnikovui: sistemingas rūgščių pieno produktų vartojimas gerai veikia storiųjų žarnų mikroflorą, bendrą organizmo būklę.

SENĖJIMO PRIEŽASTYS

Nemaža reikšmės senėjimui turi ir endokrininės sistemos veikla, pvz., hipofizės-adrenalinės sistemos, skydliaukės, lytinių organų aktyvumo sumažėjimas. Reikšmės senėjimui turi ir sunkesnės infekcinės ligos, paveldėjimas. Dažnai ilgamečių žmonių vienas ar kitas iš tėvų ar senelių buvo ilgaamžis.

Svarbią vietą senėjimo teorijų tarpe užima neurogeninė teorija. Dėl centrinės nervų sistemos sutrikimų gali pasikeisti organizmo fiziologinis reuliavimas.

M. Petrovos, I. Pavlovo bendradarbė ilgamečių tyrimų rezultatai rodo, kad organizmo senėjimo procesuose svarbią reikšmę turi centrinė nervų sistema ir ypač smegenų žievė. Nusilpusi, išsekusi smegenų žievė - priešlaikinės senatvės priežastis. Smegenų žievę išsekina ne pats darbas, bet netvarkingas jo organizavimas.

Daug žymių žmonių iki žilos senatvės dirbo intensyviu protinį kūrybinį darbą, nenuallindami savęs. Čia galima paminėti L. Tolstojų, I. Pavlovą, I. Sečenovą, D. Mendelejevą, I. Repiną, J. Goethe, Lietuvos mokslininkus V. Lašą, J. Balčikonį, Z. Zemaitį, T. Ivanauską, dailininką A. Zmuidzinaučius.

KAIP AMŽIŲ PRAILGINTI?

Šiuo metu mokslininkai ieško būdų prailginti žmogaus gyvenimą, paveikti organizmą taip, kad jis galėtų ir žiloje senatvėje tinkamai funkcionuoti.

Sakoma, kad žmogus yra neatskiriamas nuo aplinkos ir jos veiksnių, kurie atsiliepia gyvybiniams procesams. Jau senovėje išminčiai nurodinėjo labai svarbius gyvenimą palaikančius veiksnius: gryną orą, vandenį, fizinę mankštą, darbą, racionalų maitinimąsi ir saikingumą.

Vokiečių mokslininko ir gydytojo K. V. Hufeland' nuomone, svarbiausią reikšmę gyvenimui prailginti turi saikingumas ir gera nuotaika. Jis tvirtino, kad žmogaus gyvenimą trumpina liūdesys, nusiminimas, baimė, pavydas ir neapykanta. Taigi džiaugsmas yra sveikatos, darbingumo ir ilgo gyvenimo sąlyga.

Gyvenimui prailginti daug reikšmės turi darbas. Jis suteikia visoms organizmo sistemoms, pirmiausia nervų ir raumenų, būtiną tonusą. Darbas sukelia sudėtingus kiekybinius ir kokybinius poslinkius medžiagų apykaitoje ir energijoje. Taigi fizinis ir protinis darbas su atitinkamu poilsiu yra svarbus ilgo gyvenimo veiksnys.

nys. Dirbantiems protinį darbą būtina fizinė kultūra, sportas.

Mokslas, aiškindamas organizmo senėjimo paslaptis, pripažįsta, kad žmonės miršta prieš laiką ir dažnai patys trumpina savo gyvenimą.

KAS AMŽIŲ ILGINA?

Didelės reikšmės žmogaus ilgą gyvenimą turi nervų sistemos stiprinimas. Įvairūs pergyvenimai, nesantaiką šeimoje, įvairios neigiamos emocijos kenkia sveikatai ir trumpina gyvenimą, ir atvirkščiai - saikingas darbas ir tinkamas poilsis, sugyvenimas šeimoje ir darbovietėje, gera nuotaika teigiamai veikia nervų sistemą, o per ją ir visą organizmą.

Venkime alkoholio ir rūkalų. Alkoholis kenksmingai veikia centrinę nervų sistemą, širdį ir virškinimo organų sistemą. Taigi jo vartojimas skatina įvairias ligas ir trumpina žmogaus amžių.

Nemažą žalą žmogaus sveikatai daro ir rūkymas. Tabako sudėtyje yra labai stipraus nuodo nikotino. Rūkymas sukelia sklerotinius pakitimus kraujagyslėse, ypač širdies ir galūnių. Jis žalingai veikia kvėpavimo ir virškinimo organus. Plaučių vėžiu kur kas dažniau serga rūkantieji.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISOR

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

MŪSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI
VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.

Corona, Queens, N. Y. 11368

Tel. 779-5156

NEW YORKO ŽINIOS

Liet. Bendruomenės rinkimam pravesti New Yorko apygardoje sudaryta komisija: pirm. Vincas Padvarietis, 87-40 127 St., Richmond Hill, N. Y., 11418, tel. 847-5619. Komisijos nariai - Kostas Norvila, tel. 827-2629, Kazys Bačas, tel. 846-5543.

Prof. A. Ramūnas, grįždamas iš Meksikos, kur Meksikos universitete tris savaites skaitė paskaitas, pravažiudamas, buvo sustojęs New Yorke.

Prof. Jokūbą Stuką bendradarbiai apdovanojo specialiai fakulteto surengtame pagerbimo pobūvyje Seton Hall universitete už jo 10 metų sąžiningą darbą.

Seštadienį, kovo 3 d., jaukioje Antano Antanaičio svetainėje, 454 Meadow Road, Kings Park, Long Island, ilgametis lietuvių veikėjas Adolfas Vaitonis suruošė vakarinę trisdešimčiai savo artimųjų draugų. Tai buvo trigubas paminėjimas: Vaitonio mylimos žmonos metų mirties sukaktis, jai paminklo pastatymas ir paties Vaitonio atsisveikinimas su Long Island lietuvių kolonija. Vaitonis palieka St. James miestelį, kur jis su žmona gyveno 13 metų, ir išvažiuoja į Waterbury, Conn. Prie šeimininkų gražiai parengto stalo, papuošto gėlėmis, Vaitonio draugai jam palinkėjo ilgų, laimingų metų naujoje vietoje.

N. L.

EKSKURSIJOS I LIETUVĄ

Afton Tours skelbia šias ekskursijas į Lietuvą šioms datoms: Gegužės 16 d., liepos 11 d., rugpjūčio 8 d. ir rugsėjo 5 d.

Susidomėję šiomis ekskursijomis prašomi kreiptis į Vienibę, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Tel. AP 7-7257.

arba

Afton Tours, Inc.
1776 Broadway
New York, N. Y. 10019
Tel.: PLaza 7-9595

Cable Address:

Afton Tours,
New York, N. Y.

Hamiltono lietuvių teatras Aukuras gegužės 19 ir 20 atvyksta gastroliuoti į New Yorką. Gegužės 19 St. Thomas salėje Woodhavene. Suvaidins Jurgio Jankaus dramą "Audronė". Gegužės 20, sekmadienį, tuoj po lietuviškų pamaldų Apreiškimo parapijos salėje suvaidins Vytauto Alanto komediją - "Slapūs uždangos". Teatrą kviečia LB New Yorko apygardos valdyba, norėdama Maironio lituanistinei mokyklai paremti.

LIETUVIŲ DARBININKŲ DRAUGIJOS 7 Kuopos tradicinis margučių ballius šiemet įvyksta gegužės 5 d. Fifi Cafe, 94-95 Jamaica Ave., Woodhavene.

J. MAURUKIENĖ išrinkta naujos New Yorko ir New Jersey Dantų gydytojų draugijos pirmininke vasario 25 d. įvykusiame susirinkime. A. Svalbonienė yra sekretorė ir J. Snieškienė - išdininke.

Krepšinis - Futbolas

New Yorko LA Klubo vyrų krepšinio komanda kovo 17-18 dalyvaavo tarptautinėse žaidynėse Washingtono. New Yorko vyrai nugalėjo Philadelphia, pralošė prieš Washingtoną.

LAK atstovavo: R. Balkus, A. Bandžiukas, R. Krulikas, G. Mikalauskas, J. Vainius, A. Vytuvis.

PADĖKA

Kovo 16 d. mirė mūsų mylima mamytė Marijona Mikalauskienė. Kovo 19 d. palaidota Sv. Jono kapinėse. Norime išreikšti gilią padėką Apreiškimo parapijos kunigui Račkauskui ir velionės giminaičiui kun. Juozui Anderlonui, iš Chester, Pa., už iškilmingas gedulingas pamaldas ir palydėjimą į amžiną poilsio vietą. Dėkojame giminėms, draugams, pažįstamiems už gėlės, šventų mišių aukas ir pareikštą užuojautą.

Taipgi reiškiamo širdingiausią padėką Marytei Šalinskienei už rūpestingą patarnavimą, raminančią užuojautą, ir Vytautui Beleckui už paruoštus pietus.

Visiems širdingas ačiū.
VIOLETA ir JONAS PRANCKUS,
ALBERTAS TAMKUS ir šeima

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. EVergreen 2-6440

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

JUOZO BANDŽIUKO

THEATRE CAFE

Čia vaišinsitės ir vaišinsite ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

96 - 10 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.

Tel. 846 - 9884

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY . MUTUAL FUNDS . INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjant apdraudas, federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiais kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue

Woodhaven, N. Y. 11421

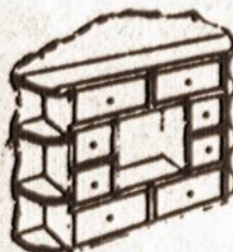
BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMS I VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

CABINET MAKER

CUSTOM BUILT

* CABINETS * BOOKCASES * ANTIQUE REPAIRING
* FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.

VIRGINIA 7-5760

VIENYBĖ

MALONŪS SKAITYTOJAI,

Labai atsiprašome gerbiamuosius skaitytojus, kad Vienybės nepajėgėm išleisti laiką ir labai vėluojame. Šį kartą tikrai galime sakyti, kad viena bėda - ne bėda.

Turėjome daug sugedimų savo laikraščiui parengimo aparaturoje. Telkdami lėšas Vienybei leisti, turime ieškoti pašalinių spaudos darbų, kuriuos atlikti privalome laiku ir sąžiningai. Tas mūsų darbo jėgas atitraukia nuo Vienybės.

Giliai kasdien rūpindamiesi, nuskriaudėme sau polsį ir - sukliurome sveikatoje. Tada - dar blogiau.

Dabar pavasarėjant, pradėdame patys sustiprėti, sustiprinome laikraščiui gaminti mašinas, kai kurių ir naujai įsigijome - ir tikimės, Vienybę išleisime laiku.

Mūsų štabui sustiprėti daug pagelbėjo skaitytojų malonūs sveikinimai ir linkėjimai, o daugiausia susirūpinimas, kodėl laikraščio negauna. Žinodami, kad senutės Vienybės dar negalima į pensiją paleisti - atsiuntė dovanų - aukų ir paskubėjo užsimokėti užsivilkusias prenumeras. Visiems nuoširdžiausia padėka.

LEIDĖJAI

Valerija Kazlauskienė, švarindama namus, žlauriai susižeidė - nusilaužė ranką per riešą. Gydo si name, Flushing, N. Y. Nuotraukoje Valerija Kazlauskienė su savo sesute Kazlune Poviloniene iš Long Island.

SOLISTĖ LILIJA ŠUKYTĖ, atlikusi savo įsipareigojimus Metropolitan operoje New Yorke perėitų metų pabaigoje, šiuo metu yra sugrįžusi į Vokietiją, kur dainuoja Miuncheno operoje. Šį pavasarį dainuos pagrindinėse rolėse Frankfurte ir Vienoje.

SOLISTAS ARNOLDAS VOKIETAITIS, newyorkiečiams gerai pažįstamas iš savo pasirodymų įvairiuose koncertuose, New Yorko miesto operoje dainavo "Hoffmano pasakose", atlikdamas net keturis įvairius vaidmenis, jų tarpe ir pagrindinį. The New York Times kovo 19 d. laidoje įpalankiai įvertino.

JADVYGOS MATULAITIENĖS vadovaujama New Yorko tautinių šokių grupė kovo 21 d. dalyvavo Bay Ridge viešojoje bibliotekoje (Brooklyne) įvykusiame tautinių grupių pasirodyme. Be lietuviškos dalies, kartu su tautinių dirbinių parodėle, dar pasirodė afrikičiai ir norvegai.

VACLOVAS SIDZIKAUSKAS, Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas ir Vlko narys, buvo sunegalavęs. Pasilsėjęs Floridoje, sugrįžo į New Yorką.

EUCARISTINIAME KONGRESE iš rytinių JAV krantų dalyvavę newyorkietis prel. Jonas Balkūnas ir buvęs Balfo pirm. prel. V. Martinkus jau sugrįžo namo. Prel. Balkūnas savo kelionės įspūdžiais jau yra pasidalinęs su newyorkiečiais radio bangomis.

Pranas Spūdis

MIRE MATILDA ZOBARSKIENĖ

Matilda Zobarskienė-Malinauskaitė, rašytojo Stepo Zobarsko žmona, mirė kovo 22 d. 0:30 v. naktį. Vellonė ilgai sunkiai sirgo.

Koplyčioj atsiveikimo žodį tarė A. Diržys, padėkodamas šeimos vardu.

Balandžio 26, iš Apreiškimo parapijos bažnyčios palaidota Cypress Hills kapinėse.

Vellonė buvo gimusi 1911 spalio 8. Nuliūdime liko vyras Stepas Zobarskas, dukra Nijolė Zobarskaitė, St. John's universiteto profesorė, du broliai, sesuo ir kiti giminės ir daug pažįstamų.

ADV. BIRUTĖS NOVICKIENĖS sesuo Monika Žukauskienė, gyvenusi Chicagoje, ten mirė kovo 8 d. Iš New Yorko į laidotuves buvo nuvykusi sesuo Baniutė su vyru inž. Visvaldu Mačiūnu ir vaikais. Vellonė palaidota šv. Kazimiero kapinėse. Paliko vyrą Bernardą ir šeimas sukūrusius sūnų ir dukrą. Vienybė reiškia Birutei Novickienei gilią užuojautą dėl jos sesers mirties.

Frank Venis, 79 metų, ilgų metų Vienybės skaitytojas, mirė kovo 30. Nuliūdime liko žmona Helen, dukra Helen Grabauskas, sūnus Frank Venis ir 6 anūakai, sesuo vienuolė Filothea - kazimierietė Chicagoje, sesuo Lietuvoje.

KUN. STASYS RAILA, Liet. kunigų šalpos įstaigos vedėjas, po sunkios operacijos, išvyko sveikatos pataisyti į Floridą.

Numirė Pranas Spūdis

Pranas Spūdis mirė 1973 m. kovo 23 anksti rytą, sulaukęs 75 metų amžiaus.

Palaidotas kovo 26 d. Cypress Hills kapinėse. Laidotuvių koplyčioje atsiveikimo žodį tarė: SLA Centro išdininkė Euphrosine Mikužiūtė, SLA Pildomosios Tarybos vardu ir SLA išdo globėjas adv. Steponas Bredes, Jr.; įvairių organizacijų vardu atsiveikino: kun. dr. Petras Dagys, J. Viikaitis, Radio direktorius dr. prof. Jokūbas Stukas ir muzikas Mykolas Cibas (kaip buvusio Brooklyno Operetės choro dirigentas). Ave Maria pagiedojo solistas Mečislovas Razgaitis. Atsiveikimą pravedė red. Jonas Valaitis.

Neseniai Pranas ir Bronė Spūdžiai paminėjo savo 42-tąją vedybinio gyvenimo sukaktį, kartu paminėjo ir Prano gimtadienį jų vaišinguose namuose.

Atitarnavęs Lietuvos kariuomenėje, Pranas Spūdis dėdės kviečiamas, atvyko į JAV 1925 m., į Maiseville, Pa.

1930 m. buvo išvykęs į Montreal, Kanadą. 1931 m. ten susituokė su Bronė Ramanauskaitė.

1938 m. Spūdžiai grįžo į JAV, pirmiausia į Philadelphia, Pa., pas broli Povilą, vėliau, atvyko į Brooklyną ir čia gyveno ir plačiai veikė įvairioje lietuvių veikloje.

Abudu dirbo drabužiams siūti pramonėje iki pensijos.

Įsijungė į siuvėjų uniją, Lietuvos 54-ąjį skyrių Brooklyne, Lietuvos Darbininkų Draugiją, Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, Lietuvių socialdemokratų veiklą ir spaudai paramą; juodu ėjo atsakingas pareigas organizacijose. Dariaus-Girėno komiteto rengtuose minėjimuose visada pasirūpindavo vėliavų sargyba ir minėjimų tvarka.

Spūdžiai darbavosi ir nuo karo nukentėjusių ateivių veikloje BALFe. Daug naujakurių priglaudė ir savo namuose, jiems padėjo įsikurti.

Pranas buvo tipingas senųjų lietuvių ateivių pavyzdys. Jis savo pastangomis nugalėjo vargus ir pasiekė geresnio gyvenimo ne tik sau, bet draugams ir visiems lietuviams. Negailėjo nei finansų, nei laiko lietuvių gelbėti.

LAPINAS

balandžio 22
Velykų sekmadienį
rengia

VELYKŲ
ŠOKIUS

Masonic Hall
86-21 114 St.
(prie Jamaica Ave.)
Richmond Hill, N. Y.

bus muzika ir
karštos vaišės

Auka: \$2:00

VINCĖ JONUŠKAITĖ, ilgus metus gyvenusi New Yorke ir dalyvavusi vietos lietuvių visuomenės ir menininkų veikloje, po savo sesers mirties, yra persikėlusiu nuolatos gyventi į Santa Monica, Cal. Sausio 28 d. ji įstojo į Kalifornijoje jau senokai veikiančią Dailių menų klubą. Susirinkimui ją pristatė Bernardas Brazdžionis, o aple Vincę, kaip menininkę, plačiaupaikalbėjo muzikas Bronius Budriūnas.

Laidojant Prana Spūdį Cypress Hills kapinėse.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka